

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ
УТИЦАЈА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ
ЗА НАСЕЉА АДА И МОЛ
НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

ЈП ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ ВОЈВОДИНЕ - НОВИ САД

Е –2521/1

РУКОВОДИЛАЦ ТИМА

Тања Топо, дипл.инж.зашт.жив.сред.-мастер

ДИРЕКТОР

Владимир Зеленовић, дипл.инж.маш.

НОВИ САД, фебруар 2015. године

РУКОВОДИЛАЦ ТИМА:

Тања Топо, дипл.инж.зашт.жив.сред.-мастер

СТРУЧНИ ТИМ:

Радомир Овука, дипл.инж.арх.
Радованка Шкрбић, дипл.инж.арх.
Милко Бошњачић, мастер инж.геод.
Љиљана Јовичић-Малешевић, дипл.екон.
Зоран Кордић, дипл.инж.саобр.
Бранко Миловановић, дипл.инж.мелио.
Зорица Санадер, дипл.инж.елект.
Милан Жижић, дипл.инж.маш.
Славица Пивнички, дипл.инж.пејс.арх.
др Тамара Зеленовић-Васиљевић,
Радован Ристић, елект.техн.
Драгана Матовић, оператер
Аљоша дабић, копирант

САДРЖАЈ

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ.....	1
I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ.....	2
1. ПОВОД, ПРЕДМЕТ И РАЗЛОГ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ ПЛАНА.....	2
1.1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ	2
2. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА	4
2.1. САДРЖАЈ ПЛАНА.....	4
2.2. ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПЛАНА	5
2.3. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПЛАНА	5
2.4. ПОДЕЛА ПРОСТОРА НА УРБАНИСТИЧКЕ ЦЕЛИНЕ И ЗОНЕ	5
3. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ОБУХВАТА ПЛАНА.....	6
3.1. ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ.....	6
3.1.1. Природни услови.....	6
3.1.2. Заштићена природна подручја, значајна подручја, биодиверзитет и шуме	9
3.2. ПРОСТОРНА ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	10
3.3. СТВОРЕНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	10
3.3.1. Отпад	10
3.3.2. Становништво	11
3.3.3. Мрежа и функције насеља и јавне службе	12
3.3.4. Привреда.....	14
3.3.5. Инфраструктурни системи.....	15
3.3.6. Заштита непокретних културних добара	17
4. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА И РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБУХВАТУ ПЛАНА	18
5. ПРИКАЗ ПРИПРЕМЉЕНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА (НАЈПОВОЉНИЈЕ ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕРЕАЛИЗОВАЊА ПЛАНА).....	21
6. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА.....	22
II ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА	23
1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ.....	23
2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ.....	23
3. ИЗБОР ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ.....	24
4. КОМПАТИБИЛНОСТ ЦИЉЕВА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ СА ЦИЉЕВИМА ПЛАНА	25
III ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СА ОПИСОМ МЕРА ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	27
1. ПРИКАЗ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА НЕУСВАЈАЊА ПЛАНА	27
2. ПРИКАЗ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА УСВАЈАЊА И ИМПЛЕМЕНТИРАЊА ПЛАНА.....	27
3. ПОРЕЂЕЊЕ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОРА НАЈПОВОЉНИЈЕГ РЕШЕЊА СА АСПЕКТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	28
4. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	29
4.1. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ВАЗДУХ	29
4.2. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ВОДУ	30
4.3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ЗЕМЉИШТЕ	31
4.4. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ПРИРОДНА ДОБРА И ПЕЈЗАЖ (ФЛОРА, ФАУНА И БИОДИВЕРЗИТЕТ)	32
4.5. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА СТАНОВНИШТВО	33
4.6. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА КУЛТУРНА ДОБРА.....	34
4.7. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ ПРИ ИЗГРАДЊИ ИНФРАСТРУКТУРЕ	34
5. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И УНАПРЕЂЕЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ЦИЉУ СПРЕЧАВАЊА И ОГРАНИЧАВАЊА НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА	36
5.1. ОПШТЕ МЕРЕ У ТОКУ ИЗГРАДЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ ОБЈЕКТА	37
5.2. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ.....	37
5.2.1. Мере заштите ваздуха	38
5.2.2. Мере заштите вода	39
5.2.3. Мере заштите земљишта	40
5.2.4. Мере заштите природних добара и непокретних културних добара	42
5.2.5. Мере заштите од буке.....	42

5.2.6. Мере заштите при управљања отпадом	43
5.2.7. Мере приликом изградње и експлоатације инфраструктуре	44
5.2.8. Мере заштите живота и здравља људи	47
5.2.9. Мере заштите од ванредних ситуација	48
6. ВЕРОВАТНОЋА, ИНТЕНЗИТЕТ, СЛОЖЕНОСТ, РЕВЕРЗИБИЛНОСТ, ВРЕМЕНСКА И ПРОСТОРНА ДИМЕНЗИЈА, КУМУЛАТИВНА И СИНЕРГЕТСКА ПРИРОДА УТИЦАЈА ПЛАНА	50
IV СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ У ПОСТУПКУ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	51
V ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И МОНИТОРИНГ У ПОСТУПКУ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ ПЛАНА	51
1. ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА.....	51
2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	52
2.1. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА	52
2.2. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ВОДЕ.....	54
2.3. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ЗЕМЉИШТА	57
2.4. МОНИТОРИНГ БУКЕ.....	59
2.5. ЗАКОНСКИ ОКВИР.....	60
3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА	61
4. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА	62
VI ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	63
1. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ.....	63
2. ТЕШКОЋЕ ПРИ ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	64
VII ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА	65
VIII ЗАКЉУЧЦИ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ...	66
ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ	67

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ ЗА НАСЕЉА АДА И МОЛ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

СПИСАК ТАБЕЛА, СЛИКА И ГРАФИКОНА

Табела 1: Основне карактеристике бунара на подручју општине Ада	9
Табела 2. Привредни субјекти на територији насеља	18
Табела 3. Граничне вредности емисије за комерцијална (привредна) возила масе $\geq 3,5t$ са дизел агрегатима у ЕУ (ЕУРО стандарди) [g/kWh]	30
Табела 4. Граничне вредности емисије за комуналне отпадне воде које се испуштају у Реципијент	56
Табела 5. Граничне вредности емисије за комуналне отпадне воде према капацитету постројења за пречишћавање отпадних вода.....	56
Табела 6. Најмањи број узорака за анализу пречишћених комуналних отпадних вода у зависности од капацитета постројења за пречишћавање	56
Табела 7. Граничне вредности емисије за остатке од пречишћавања комуналних отпадних вода	57
Табела 8. Граничне вредности индикатора буке (односе се на основне индикаторе буке и на меродавни ниво буке) на отвореном простору.....	59
Табела 9. Граничне вредности индикатора буке (односе се на меродавни ниво буке) у затвореним просторијама	60
 Слика 1. Састав тоталне емисије гасова стаклене баште у ЕУ 2005. год.	19
 Графикон 1. Везе између фаза израде Плана и Стратешке процене	26

A) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Србије", број 135/2004 и 88/2010) утврђена је обавеза да се стратешка процена утицаја на животну средину врши и за планове у области просторног и урбанистичког планирања. Законом су утврђени услови, начин и поступак вршења процене утицаја планова на животну средину, у циљу обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја, интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме и усвајања Плана.

На основу Одлуке о изради Плана генералне регулације насеља Ада и Мол („Службени лист општине Ада“, бр. 10/14), чији је саставни део Одлука о изради стратешке процене утицаја Плана генералне регулације насеља Ада и Мол на животну средину, приступило се изради Извештаја о стратешкој процени утицаја Плана генералне регулације за насеља Ада и Мол на животну средину (у даљем тексту: Извештај о стратешкој процени).

За носиоца израде Извештаја о стратешкој процени одређен је ЈП „Завод за урбанизам Војводине“ Нови Сад, Железничка 6/III.

Извештајем о стратешкој процени су, на основу мултидисциплинарног начина рада, вредновани и процењени могући значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом плана и дат је предлог мера за смањење негативних утицаја на животну средину.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1. ПОВОД, ПРЕДМЕТ И РАЗЛОГ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ ПЛАНА

Стратешка процена је процес којим се интегришу циљеви и принципи одрживог развоја у плановима, с циљем избегавања, спречавања или ограничења негативних утицаја на животну средину, здравље људи, биодиверзитет, природна, културна и друга створена добра.

Непосредан повод за израду Извештаја о стратешкој процени утицаја је обавеза произашла из Решења да се израђује стратешка процена утицаја предметног Плана на животну средину, које је саставни део Одлуке о изради Плана.

У складу са законским одредбама и праксом Стратешке процене у Европи, Извештај о стратешкој процени утицаја Плана на животну средину структурално обрађује:

- (1) полазне основе стратешке процене (амбијентални оквир за обављање стратешке процене);
- (2) циљеве и индикаторе (аналитички и циљни оквир за анализу и дијагнозу стања, дефинисања проблема и проналажења решења);
- (3) стратешку процену утицаја (стратешка процена утицаја на животну средину у ужем смислу – дефинисање матричног оквира процене);
- (4) смернице за ниже хијерархијске нивое (утврђивање смерница, стратешког и хијерархијског оквира за обављање процена утицаја у току спровођења Плана);
- (5) програм праћења стања животне средине (мониторинг – оквир за праћење спровођења Плана, односно очекиваних ефеката, стварних утицаја и новог стања на планском подручју);
- (6) коришћену методологију и тешкоће у изради (концептуални и методолошки оквир коришћен у току израде стратешке процене, односно објективне тешкоће које су утицале на стратешку процену);
- (7) начин одлучивања (оквир у коме су доношене одлуке, односно учешће јавности у поступку стратешке процене);
- (8) закључна разматрања и напомене (синтезни оквир стратешке процене са визијом за спровођење и унапређења стратешке процене).

Планом је обухваћен и дефинисан простор површине 1835,852 ха, који обухвата целокупно грађевинско подручје насеља Ада и Мол са деловима ванграђевинског подручја који се налазе у катастарским општинама Ада и Мол.

1.1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ

Постојећу планску и урбанистичку документацију, која се односи на предметни простор, а од значаја је за израду Плана, пре свега за потпунију валоризацију простора, а затим и као добра основа за нова планска решења, чине:

- Просторни план Републике Србије („Службени гласник РС“, број 13/96);
- Регионални просторни план АП Војводине („Службени лист АПВ“, број 22/11);
- Генерални урбанистички план насеља Ада и Мол („Службени лист општине Ада“, број 3/039);
- Просторни план општине Ада („Службени лист општине Ада“, број 12/09);
- План детаљне регулације за далековод 110 кв Ада – Кикинда2 („Службени лист општине Ада“, број 3/14; „Службени лист општине Кикинда“ број 45/13, „Службени лист општине Чока“ број 16/13);
- План детаљне регулације коридора путног правца општинског пута Ада – мост на реци Тиси (на деоници од планиране раскрснице са кружним током на молском путу до моста на реци Тиси и у наставку до границе катастарске општине Падеј) („Службени лист општине Ада“, број 9/13).

Планска решења су усклађена са прописима, који посредно или непосредно регулишу ову област. Основни прописи који регулишу област просторног и урбанистичког планирања су:

- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 50/13-УС, 98/13-УС и 132/2014);
- Правилник о садржини, начину и поступку израде планских докумената („Службени гласник РС“, бр. 31/10, 69/10 и 16/11);
- Закон о регионалном развоју („Службени гласник РС“, бр. 51/09 и 30/10);
- Закон о територијалној организацији Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 129/07);
- Законом о државном премеру и катастру („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 18/10);
- Закон о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10 и 91/10- исправка);
- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 36/09 – др. закон, 72/09 – др. закон, 43/11-УС);
- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 10/13);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10);
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр.135/04 и 36/09);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04);
- Закон о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10);
- Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10);
- Закон о транспорту опасног терета („Сл. Гласник РС“, бр. 88/2010)
- Закон о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“, бр. 62/06, 65/08-др.закон и 41/09);
- Закон о пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС“, бр. 41/09);
- Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС“, бр. 10/13);
- Закон о сточарству („Службени гласник РС“, бр. 41/09 и 93/12);
- Закон о ветеринарству („Службени гласник РС“, бр. 91/05, 30/10 и 93/12);
- Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/10 и 93/12);
- Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 46/91, 53/93, 53/93-др.закон, 67/93-др. закон, 48/94-др.закон, 54/96, 101/05-др. закон, одредбе чл. 81. до 96.);
- Закон о јавним путевима („Службени гласник РС“, бр. 101/05, 123/07, 101/11 и 93/12);
- Закон о железници („Службени гласник РС“, бр. 18/05);
- Закона о безбедности у железничком саобраћају („Службени гласник РС“, бр. 60/98 и 36/99);
- Закон о експропријацији („Службени гласник РС“, бр. 53/95, 23/01-СУС и „Службени лист СРЈ“, бр. 16/01-СУС и „Службени гласник РС“, бр. 20/09);
- Закон о рударству и геолошким истраживањима („Службени гласник РС“, бр. 88/11)
- Закон о геолошким истраживањима („Службени гласник РС“, бр. 44/95 и 101/05-др.закон, члан 38.став 3.)
- Закон о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника („Службени гласник РС“, бр. 104/09);
- Закон о експлозивним материјама, запаљивим течностима и гасовима („Службени гласник РС“, бр. 44/77, 45/85 и 18/89 и „Службени гласник РС“, бр. 53/93-др. закон, 67/93-др. закон, 48/94-др. закон и 101/05-др. закон);
- Закон о туризму („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 99/11-др. закон и 93/12);
- Закон о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10);
- Закон о енергетици („Службени гласник РС“, бр. 57/11, 80/11-исправка, 93/12 и 124/12);
- Закон о заштити од нејонизујућих зрачења („Службени гласник РС“, бр. 36/09);
- Закон о биоцидним производима („Службени гласник РС“, бр. 36/09,88/10 и 92/11);
- Закон о хемикалијама („Службени гласник РС“, бр. 36/09,88/10, 92/11 и 93/12);
- Закон о заштити од јонизујућих зрачења и нуклеарној сигурности („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 93/12)
- Закон о културним добрима („Службени гласник РС“, бр. 71/94, 52/11-др. закон, 52/11-др.закон и 99/11-др. закон);

- Закон о шумама („Службени гласник РС“ бр. 30/10 и 93/12);
- Закон о шумама („Службени гласник РС“ бр. 46/91, 83/92, 53/93-др. закон, 54/93, 60/93-исправка, 67/93-др.закон, 48/94-др.закон 54/96,101/05-др.закон, одредбе чл. 9 до 20.);
- Закон о дивљачи и ловству („Службени гласник РС“, бр. 18/10);
- Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС“, бр. 36/09);
- Закон о ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, бр. 111/09, 92/11 и 93/12);
- Закон о одбрани („Службени гласник РС“, бр. 116/07, 88/09, 88/09 - др.закон и 104/09 - др.закон);
- Закон о заштити од пожара („Службени гласник РС“, бр. 111/09);
- Закон о заштити државне границе („Службени гласник РС“, бр. 97/08);
- Уредба о утврђивању водопривредне основе Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 11/02);
- као и други законски и подзаконски акти, који на директан или индиректан начин регулишу ову област.

2. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА

2.1. САДРЖАЈ ПЛАНА

Текстуални део нацрта Плана генералне регулације за насеља Ада и Мол садржи следеће елементе (преглед основних поглавља Нацрта), у складу са прописима који дефинишу садржину планских докумената:

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО:

УВОД

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. Извод из текстуалног дела усвојеног Концепта Плана

ПЛАНСКИ ДЕО

I ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА

1. Граница обухвата плана и грађевинског подручја
2. Подела простора на урбанистичке целине и зоне
3. Концепција уређења и претежна намена земљишта у обухвату Плана по урбанистичким целинама
4. Регулација и нивелација површина јавне намене и грађевинске линије
5. Правила парцелације, препарцелације и исправке граница парцела
6. Урбанистички и други услови за уређење и изградњу површина и објеката јавне намене
7. Коридори, капацитети и услови за уређење и изградњу комуналне инфраструктуре и зеленила са условима за прикључење степен комуналне опремљености грађевинског земљишта који је потребан за издавање локацијске и грађевинске дозволе
8. Услови заштите
9. Услови за обезбеђење приступачности површина и објеката јавне намене лицима са посебним потребама у простору
10. Мере енергетске ефикасности изградње
11. Спровођење и реализација плана

II ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

1. Општа правила грађења у обухвату Плана
2. Правила грађења по зонама и целинама

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

2.2. ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПЛАНА

Основни циљ израде Плана јесте одређивање дугорочне пројекције развоја и просторне организације насеља, те заштите, уређења и наменског коришћења простора, као и правила регулације, уређења и грађења. Као основно опредељење, испоштоване су одреднице просторно-планске документације вишег реда који се односе на ово подручје.

2.3. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПЛАНА

На основу постојећег стања и валоризације просторних вредности и капацитета, континуитета планске документације, специфичности насеља Ада и Мол, искустава из урбанистичке праксе, као и трендова демографског и привредног развоја дефинисани су следећи посебни циљеви просторног развоја планског подручја:

- задржавање основних функција у мрежи насеља, како за становништво самих насеља, тако и за становништво целе општине;
- очување природних вредности (водене површине: река Тиса, Ађанска река и језеро "Буџак"), и духовне баштине (културно-историјски споменици) као предуслова и великог потенцијала за интензивнији развој туризма и формирање туристичке понуде;
- интеграција просторних насељских структура различите намене у циљу рационализације коришћења простора и побољшања квалитета живота;
- обезбеђење просторних услова за развој стабилне привредне структуре (пољопривреде, индустрије - мала и средња предузећа, привредног предузетништва и туризма);
- спречавање погоршања виталних карактеристика популације, као и стварање услова за повећање степена запослености;
- обезбеђивање довољних површина за комуналну опремљеност насеља;
- реализација савременог саобраћајног застора за све насељске улице;
- бржи развој насељских инфраструктурних система;
- обезбеђење несметаног снабдевања насеља електричном енергијом, електронским комуникацијама и природним гасом;
- заустављање даље деградације елемената животне средине (земље, воде и ваздуха);
- активно коришћење алтернативних видова енергије;
- стварање услова за несметано кретање становника са посебним потребама.

2.4. ПОДЕЛА ПРОСТОРА НА УРБАНИСТИЧКЕ ЦЕЛИНЕ И ЗОНЕ

Глобална подела простора у обухвату Плана извршена је за простор грађевинског подручја насеља Ада и Мол и простор у ванграђевинском подручју.

Простор у грађевинском подручју насеља Ада и Мол дели се у простор за јавне намене и остале површине. Подела простора унутар површина за јавне намене и осталих површина је на функционалне зоне и целине, које нису увек хомогене (међусобно се преплићу) па је базирана на концепту претежне намене површина, те се:

- Површине јавне намене деле се на:
 - централне садржаје** (управе и јавне службе, васпитања и образовања, здравствене и социјалне заштите, културе, спорта и рекреације, спорта, рекреације у небраћеном подручју) и
 - комуналне површине** (пијаца, гробља, водозахват, ППОВ, ГМРС, трафо станица, улични коридори, блоковске површине вишепородичног становања, пружно земљиште, насип, саобраћајни терминали, парковско и заштитно јавно зеленило и површине за рекултивацију-депоније).
- Остале површине деле се на:
 - зону становања** (породично, породично - виле и вишепородично);
 - зону рада са становањем** (радни комплекси са становањем и пољопривредна производња са становањем, зону туризма и рекреације),

радну зону (радни комплекси индустрије са складиштима и силоси са складиштима пољопривредне производње) и **верске објекте**.

Осим грађевинског подручја насеља Ада и Мол у обухвату Плана се налази и пољопривредно земљиште које је претходном планском документацијом било уврштено у грађевинско подручје насеља Мол, али је остало неизграђено, тако да је овим Планом изузето из грађевинског подручја, па ће се и даље користити као обрадиво пољопривредно земљиште. Такође, ранијом планском документацијом део површине кат. парцеле реке Тисе се налазио у грађевинском подручју, а пошто за тим није било потребе овим планом је обухваћен али је изузет из грађевинског подручја.

3. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ОБУХВАТА ПЛАНА

3.1. ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

3.1.1. Природни услови

Географски положај

Подручје у обухвату Плана, простире се источним делом општине Ада, тј. простором поред реке Тисе. Насеља Ада и Мол су функционално повезана и одликују се погодним природним, туристичко-географским и саобраћајним положајем, што се превасходно огледа у положају насеља на реци Тиси. Такође, Ада и Мол имају повољан положај и у односу на већа градска насеља: Суботицу, Бачку Тополу, Сенту, Бечеј и Нови Бечеј, Зрењанин а донекле и Нови Сад.

Ада је највеће насеље и средиште истоимене Општине. Јужније од Аде, налази се Мол које је друго по величини насеље и има карактеристике насеља сеоског типа. Практично је спојено са Адом и у просторном смислу чине заједно урбану целину.

У саобраћајном смислу путна мрежа је добро развијена. У правцу север-југ, кроз насеља Аду и Мол пролази државни пут од Новог Сада до Хоргоша, односно државне границе са Републиком Мађарском. Иста саобраћајна повезаност остварује се и железничким саобраћајем. Путним саобраћајем Ада је повезана ка западу преко насеља Утрине са Бачком Тополом, а источно идући преко моста, преко насеља Падеј са Кикиндом и Чоком. Такође, веза са ближим и ширим окружењем у правцу север – југ остварује се пловним путем реке Тисе.

Геолошке и геоморфолошке карактеристике

У геолошком односно геоморфолошком погледу на простору у обухвату Плана, издвајају се алувијална раван и лесна тераса. Најнижи део насеља Аде и Мола налази се на алувијалној равни која се простире десном обалом Тисе дуж читавог тока. Надморска висина алувијалне равни Тисе незнатно варира и креће се око 75 m.n.v. Састављена је од алувијалних седимената (песак, шљунак, рецентни муљ) холоцене старости.

Највећи део подручја у обухвату Плана, налази се на лесној тераси која је 7-8 m виша од алувијалне равни, са надморском висином од 82 – 84 m. Она је благо нагнута према Тиси а у алувијалну раван се спушта јасно израженом косом падином. У геолошком погледу састављена је од терасног леса, плеистоцене старости.

Генерално посматрано у орографском погледу, простор обухваћен Планом не карактерише значајно изражена пластика рељефа. Хипсометријска анализа показује нагнутост терена и правцу реке Тисе.

Сеизмичке карактеристике

Према карти макросеизмичке рејонизације, простор општине Ада, односно насеља Аде и Мола, за повратни период од 100 односно 200 година, налази се у зони од 7 степени MCS могућег интензитета потреса. Високе подземне воде у земљишту у извесној мери доприносе повећању ударног дејства сеизмичких таласа о чему се мора водити рачуна приликом градње.

Климатске карактеристике¹

Средња годишња температура ваздуха се креће између 10,8° и 11,2°С. Средња јануарска температура је -1,1°, априлска 10,5°, јулска 21,6°, октобарска 11,8°С.

Средња годишња вредност падавина се креће око 640 mm, што је нешто више од околних зона у Бачкој и представља утицај Тисе. Осцилације у годишњим падавинама су врло изразите и по правилу се смењују периоди од неколико сушних и кишних година наизменично. Снег је чест у зимским месецима, покрива површину дуготрајно али са релативно малом дебљином око 30 cm.

У складу је са кретањем температуре ваздуха, највећа влажност се јавља у децембру а најмања у јулу и априлу.

Што се тиче ветровитости, учесталост тишина је мала, свега 126‰. Најчешћи ветар је северозападни са око 200‰, потом југоисточни ветар са око 160‰, затим западни са 112‰, северни и југозападни са 95 – 100‰, јужни, источни и североисточни са 50 – 60 ‰. Сви ветрови су мале брзине (до 3 степена Бофора) изузев северозападног и југозападног (кошаве) који су за један степен јачи. Јужни ветар је топао, северни хладан а оба су малих брзина.

Најмањи број ведрих дана је у децембру, највећи у августу. Број ведрих дана у години је 17%, број мутних 29%. Остали имају различит степен облачности између 2 и 8 десетина. Лето и јесен имају више ведрих дана него зима и пролеће. Упркос већем броју мутних него ведрих дана, просечна вредност осунчаности у Ади износи 2110 часова годишње, односно 5,24 часа дневно.

Климатске карактеристике подручја у обухвату Плана не представљају ограничавајући фактор просторног развоја целе Општине Ада, односно насеља Ада и Мол.

Хидролошке и хидрогеолошке карактеристике

Највећи природни водоток је река Тиса која тече источном периферијом ађанске општине и у дужини од 21 km представља природну границу према новобечејској и чоканској општини. На овом сектору ширина Тисе је различита и при средњем водостају износи од 180 m до 200 m.

Главни максимум водостаја на Тиси се јавља у априлу, услед топљења снега и пролећних киш, као и дотоком од притока. Споредни максимум се јавља у децембру и резултат је јесењих киша. Главни минимум се јавља у октобру, као последица сушног периода у другој половини лета и великог испаравања. Споредни минимум пада у зимске месеце, у јануару и фебруару, а последица је излучивања падавина у облику снега.

¹ Анализа климатских прилика, на простору третираном Планом, извршена је према подацима за мерну станицу Кикинда, као најближој метеоролошкој станици, за период осматрања од 1991 – 2006.

Осцилације водостаја Тисе износе око 5 m. Одбрамбени насипи врше своју основну улогу, али при високим водостајима Тисе, подземне воде угрожавају ниске терене на алувијалној равни.

На територији општине Ада постоји Ађанска бара, аутохтона река познатија као Буцак, која није значајнија у хидрографском смислу, али је при високим подземним водама од великог значаја, јер врши одводњавање ове територије. При високим водостајима, протицај у кориту износи и до 5 m³/sec.

Буцак или Ађанска бара представља остатак много већег речног тока. Овај хидролошки објекат протеже се правцем исток - запад у дужини од 30 km и усекао се у лесну терасу правећи нарочито у јужном делу праву речну долину. У близини насеља Ада подигнута је земљана брана и добијено је језеро дужине 14 km и површине 112 ha, просечне ширине 80 m и максималне дубине 4 m.

У обухвату Плана налазе се и мелиорациони канали система за одводњавање K-II, K-III и K-IV, припадајуће црпне станице ЦС-3 Ада, ЦС-1 Мол и ЦС-2 Мол, као и део деснообалног одбрамбеног насипа реке Тисе од km 96+000 до km 98+100 и од km 100+400 до 103+200 и на истој стационожи део припадајућег шумског појаса. У обухвату се налазе и бунари (пијезометри) за мерење нивоа подземних вода на подручју и то 149-Т, 152-Т и ЧК-1.

Подземне воде

Кретање вода прве издани на територији општине Ада има пресудан утицај на дренажност читавог подручја. Топографска површина ађанске општине састоји се од водопрпусног земљишта, кроз које се вода процеђује и понире до првог водонепропусног слоја.

Дубина горњег нивоа прве издани на територији ађанске општине није свуда иста. На лесној тераси је на већој, а у алувијалним равнима Тисе на мањој дубини. Површина лесне терасе је у просеку за 4 до 6 m виша од површине алувијалних равни.

Поред периферног подземног одводњавања постоји и унутрашње отицање тих вода. Наиме, подземне воде лесне терасе отичу и према многобројним депресијама на лесној тераси, због чега је горњи ниво подземних вода у депресијама на мањим дубинама него у вишим деловима лесне терасе.

Ниво подземне воде је под директним утицајем реке Тисе и креће се у опсегу од 1 m до 3 m од површине терена, зависно од локалитета и годишњег доба. Плитке подземне воде јављају се у зони алувијалне равни на дубинама 100 cm до 150 cm од априла до септембра и 150 cm до 200 cm од октобра до марта. Водостај Тисе је увек у тесној вези са дубином плитких издани из чега проистиче редовно одржавање мреже мелиорационих канала иза одбрамбених насипа, а присутне су и изненадне појаве великих подземних вода које могу бити резултат климатских промена.

Дубоке издани јављају се у више водоносних слојева (40 m, 80 m и 200 m), који имају значајне количине воде без осцилација. Као извор пијаће воде нарочито је значајан дубоки водоносни слој који залеже на дубини од преко 200 m и више, а на кога се усмеравају садашњи и будући артерски бунари.

На већим дубинама (340 m, 650 m и 1350 m) констатоване су дубоке термалне и минерализоване воде, а количина соли у води и температура воде по правилу расту са дубином.

Табела 1: Основне карактеристике бунара на подручју општине Ада

Бунари	Кота терена [mАНВ]	Вишегодишњи просек [mАНВ]
ЧК-1	78,58	75,13
148	81,81	78,86
149-Т	81,99	77,51
150-Т	76,76	73,81
152-Т	80,05	76,41
153	80,38	78,25
196-Т	76,07	74,41

Педолошке карактеристике

На подручју насеља Мол и Ада није заступљен велики број педолошких врста земљишта, тако да је могуће дефинисати само пет јасно изражених типова.

Највеће површине обухвата чернозем карбонатни који се простира у централним деловима предметног простора и на овом типу земљишта подигнута су, готово у целости и оба поменута насеља.

Черноземи карбонатни су земљишта повољних морфолошких, механичких, хемијских и водно-физичких особина, односно највеће су производне вредности, те у условима са довољно влаге у току вегетације, дају високе и уједначене приносе свих ратарских култура.

Површине алувијума различитог механичког типа су на другом месту по заступљености на планом посматраном постору, а простиру се дуж обале реке Тисе, источно од оба насеља (Мол и Ада).

Услед великих разлика које могу бити заступљене код различитих алувијума (услед веома хетерогене морфологије у зависности од порекла нанешеног материјала, минеролошког и механичког састава), њихове производне вредности могу бити веома неједнаке. Ипак, алувијуми реке Тисе имају високу производну вредност, пре свега у повртарској производњи, па се подручје насеља Мол сматра најбољом дестинацијом за производњу коренасте зелени (мрква, першун и паштрнак) у нашој земљи, уз још нека насеља: Бегеч, Бачко Градиште, које своју производњу такође заснивају на истом типу земљишта.

Западно од насеља Мол и Ада у значајној мери су заступљени черноземи и ливадске црнице.

Источно од насеља Ада, према реци Тиси, постоје површине под тешком ритском црницом и смоницом, али су оне на посматраном подручју заступљене у најмањем обиму.

Генерално гледано, на посматраном планском подручју насеља Ада и Мол, заступљена су земљишта велике производне вредности, а најоптималније земљиште у типу чернозема је такође и најзаступљеније.

3.1.2. Заштићена природна подручја, значајна подручја, биодиверзитет и шуме

На подручју КО Мол на обали Тисе, налази се стабло беле тополе која је под заштитом као споменик природе. Бела топола је заштићена на основу Одлуке о заштити, коју је донела Скупштина општине Ада 2000. године.

У грађевинском подручју насеља се налази антропогено станиште заштићених и строго заштићених врста од националног значаја са ознаком АДА04, назив „Рекреациони парк Ади са остацима храстове шуме“, категорија станишта „урбани паркови и велике баште“.

Станишта су регистрована у складу са критеријумима Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр 5/2010 и 47/2011).

Река Тиса и њен обалски појас представљају еколошки коридор од међународног значаја који је утврђен Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, бр. 102/10) и Регионалним просторним планом АП Војводине.

3.2. ПРОСТОРНА ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Просторним планом Републике Србије, као и Регионалним просторним планом АП Војводине, извршена је просторна диференцијација животне средине подручја АП Војводине (валоризација одређеног простора/подручја у односу на постојеће стање квалитета животне средине и тренд у наредном периоду) у четири категорије, у зависности од чега је потребно обезбедити таква решења и одредења којима се спречава нарушавање и даља деградација, обезбеђује санација и ревитализација деградираних локација, као и умањују ефекти ограниченог развоја.

Општина Ада је категорисана у **подручја угрожене животне средине** (локалитети са повременим прекорачењем граничних вредности, субурбане зоне насеља најугроженијих подручја из I категорије, сеоска и викенд насеља, туристичке зоне са прекомерним оптерећењем простора, подручја експлоатације минералних сировина, државни путеви I и II реда, железничке пруге, велике фарме, зоне интензивне пољопривреде, аеродроми, речна пристаништа, водотоци III класе) са мањим утицајима на човека, живи свет и квалитет живота.

у овим подручјима неопходно је обезбедити унапређење постојећег стања, уз адекватан начин коришћења природних ресурса и простора. У насељима је потребно унапредити комуналну инфраструктуру, повећати квантум зелених површина, са правилном просторном дистрибуцијом и организацијом, повећати спортско-рекреативне садржаје, адекватно одлагати комунални отпад и др. На пољопривредном земљишту би требало вршити контролисану примену хемијских средстава заштите биљака и агро-мера. Истраживања и експлоатацију минералних сировина је могуће реализовати само уз примену адекватних мера заштите животне средине.

3.3. СТВОРЕНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

3.3.1. Отпад

Споразум о формирању регионалног система управљања и депоновања комуналног отпада потписан је 2010. године између општина Кикинда, Ада и Бечеј, у складу са Законом о управљању отпадом, док је општина Нови Бечеј 2011. године донела Одлуку о приступању овом Споразуму.

Споразумом је предвиђено да Кикинда буде регионални центар управљања комуналним отпадом, а да се у општинама Ада, Бечеј и Нови Бечеј формирају рециклажна дворишта са трансфер станицом. Општина Ада је као и остале општине потписнице Споразума донела Локални план управљања отпадом за територију општине Ада 2010-2012.

Састав комуналног отпада у општинама Кикинда, Ада, Бечеј и Нови Бечеј је приближно исти. Највише су заступљени органски и папирни отпад, пластика и стакло. Већи део комуналног отпада је могуће рециклирати. Управљање генерисаним отпадом спроводи се на општинском нивоу. У општини Ада услуге сакупљања, транспорта и депоновања комуналног отпада врши јавно комунално предузеће.

Комунална депонија у Ади налази се на северозападном делу насеља Ада. Удаљена је од првих стално насељених кућа око 300 m. Почела се користити 1983. године. Површина депоније је 10 ha. Запремина депоније је 280.000 m³. Годишње се на њу депонује око 8.000 m³ комуналног отпада, при чему се не врши селекција отпада. Ради санације и рекултивације општинске депоније, у складу са тадашњим законом о заштити животне средине, и одредбама Генералног плана насеља Аде и Мола 2003. године је израђен Пројекат санације и рекултивације са пројекцијом могућег периода коришћења ове депоније. Предвиђено је да буде у функцији до успостављања региона, а након престанка коришћења извршиће се санација и рекултивација ове локације на основу пројектне документације.

У постојећем стању депонија је ограђена и опремљена чуварницом, биотрновима за дегазацију, булдожером за разастирање и набијање, ободним каналима за дренажу процедурне воде, дренажним системом и базенима за пречишћавање воде кроз и око депоније. Око депоније је посађен широк појас заштитног зеленила.

Део депоније у површини од око 2 ha који је затворен и рекултивисан предвиђен је за формирање центра за сакупљање отпада. У оквиру општинског центра за сакупљање отпада, планиран је и простор трансфер станице (максималног капацитета од 20 t/дан) за транспорт комуналног отпада на Регионалну депонију у Кикинди.

Грађевински отпад се одлаже на локацији утврђеној на основу Одлуке о одређивању локације за одлагање грађевинског отпада, отпада од рушења објекта и осталог инертног неопасног отпада на територији општине Ада, која се налази на северном делу у самом крају насеља Ада, у делу који се зове Перњеш, и представља ископ некадашње циглане.

Медицински отпад из Дома здравља у Ади се раније одлагао на депонију комуналног отпада. Посебан третман медицинског отпада се врши у оквиру Дома здравља и односи у Суботицу где се прерађује. Отпад се одлаже у контејнере који су предвиђени за одлагање медицинског отпада.

У општини Ада постоје 2 неуређене депоније које перманентно постоје и 8 које се периодично појављују и чисте (у оквиру акције „Очистимо Србију – 2010“ уклоњено је 2011. године 8 дивљих депонија стихијски и нелегално насталих у насељима Ада и Мол). Укупна површина дивљих депонија које се периодично чисте је 2.830m² а укупна запремина износи 6.042m³. Депоније које су перманентно присутне се налазе у подручју које није покривено системом сакупљања комуналног отпада. Њихова укупна површина је 2,2 ha и потребно је уредити их.

3.3.2. Становништво

Анализа демографског развоја насеља Ада и Мол извршена је на основу званичних статистичких података пописа становништва у периоду 1948-2011. године (на основу до сада објављених података из књига Пописа становништва, домаћинства и станова у Републици Србији 2011.године). Према подацима пописа становништва 2011. године, у насељима Ада и Мол, живи 15.573 становника или око 92,0% општинске популације.

На основу извршене анализе оцењено је да је општа демографска ситуација у насељима Ада и Мол погоршана. Карактеристика популационе величине, у оба насеља, је да има изузетно ниска колебања. Пописом 2011.године забележено је даље смањење популације и укупног броја домаћинства. Процес старења становништва је прешао границе критичности (уз висок индекс старења). Образовна структура је знатно побољшана. Пад укупне популације и укупног броја домаћинства, уз све раширенији самачки живот, указује на потребу примене одговарајућих мера демографске политике, како би се даље негативне тенденције бар ублажиле.

3.3.3. Мрежа и функције насеља и јавне службе

Насеље Ада

Острво се формирало 1694. године на данашњој Адици, југоистично од Аде, где је депонија грађевинског материјала. Ова Адица је вероватно почетком XVIII века била знатно већа, али је смањена на источној страни снажном ерозијом Тисе. Поменута Адица има више издужен облик, правца север-југ и дугачка је 200 m, а њена ширина износи 50 m. Са севера и запада је опкољена алувијалном равни Тисе, са истока живим током река, а са југа долином Аданске баре. Алувијална равна Тисе и доста јасно, али зарасло речно корито указују да је Адица заиста била острво и да је због тако повољног стратегијског положаја могла да буде и граничарски шанац.

По свему изгледа да Адица није могла да пружа гостопримство већем броју житеља, па су ови прешли на суседну лесну терасу и то јужно од данашње православне цркве.

У продужетку Змај Јовине улице на Тиси је била прва скела и прва паробродска станица. У то време Тиса је на овој страни имала матицу и најдубљи део корита.

Тако је проширена Ада, за чије је становништво Адица била претесна, имала прилично повољне и стратегијски сигурније границе. На источној страни се пружала Тиса, а на западу увек замочварена Аданска бара у чије се трстике становништво Аде могло склонити за време опасности. Једина северна страна Аде није била заштићена.

Средином XVIII века, развојачењем војне границе и досељавањем све већег броја житеља, Ада је наставила своје топографско ширење и даље на север, али не више само са три улице које би биле продужетак старих него се много више које су све скупа заузимале троугласту површину. Теме овог троугла је негде где је био поменути православни камени крст. Један крак се поклапао са обалом Тисе, а други са обалом Аданске баре. Сасвим је разумљиво да се Ада ширила уз реку, јер је ту било доста дивљачи и рибе, а било је и воде. Уз алувијалну равна Тисе око 1770. почиње се изграђивати део села, познат под именом Шандор.

Прва важнија зграда у овом делу Аде била је католичка црква од набоја тршчаног крова, без торња, саграђена 1795. године. Преко пута од католичке цркве била је стара општинска зграда, саграђена 1848, на којем је месту 1965. подигнут нови хотел »Парк«. Али најимпозантнија зграда у овом делу Аде из тог времена је врло леп хотел са рестораном и каланом, саграђен 1873. године. Изнад њега се уздизала висока ватрогасна осматрачница са пирамидалном куполом, која је дуго година, поред црквених торњева била симбол и најмаркантнија црта у силуети Аде. После пожара, тридесетих година овог века, ова купола је добила данашњи лоптасти изглед. Између два светска рата у ово велико здање смештене су општинске канцеларије и скупштина, а у приземљу пошта, телеграф и телефон. После рата пошта је пресељена у другу зграду.

Средина XIX века представља прекретницу у урбанистичком уобличавању Аде. Године 1854. наиме, избија велики пожар у Шандору и све трошне куће су нестале. После тог пожара приступа се планској изградњи Аде. Куће се ушоравају, улице добијају праве линије, секу се под правим или оштрим углом и имају довољне ширине за запрежни саобраћај и изгон стоке на пашњаке. Изграђују се лепше и солидније зграде, постављају се тротоари поред кућа, копају се отворени улични канали и на угловима улица се стављају фењери. Најзад, коловози се калдрмишу трахитским коцкама. Укратко Ада све више добија физиономију уређеног панонског насеља.

У XX веку Ада је наставила своје топографско ширење и то, углавном на северозапад и на југозапад. Три нова дела зову се Гунараш, Кицмилидер и Мацедонија.

Гунараш је изграђен северозападно од Аде, између Великог тополског пута и железничке пруге. Овај део насеља има шест упоредних и три попречне улице. Становници овог предграђа су земљорадници.

Кицилидер је најјужнији део Аде, који се пружа јужно од православног гробља. Има три упоредничке и три меридијанске улице. Овај део насеља је такође насељен беземљашима који су се касније преоријентисали на индустрију и на друге секундарне и терцијарне делатности.

Македонија је најновији део Аде, који је почео да се гради непосредно пред други светски рат. Пошто је просечена улица Косте Нађа од католичке цркве на југ почела је изградња прво уздуж те нове улице, а потом и уздуж и других нових улица. Ово предграђе је најближе центра града и има најлепши изглед од свих других делова Аде.

Површина јужно од Македоније према Молу намењена је индустријским зградама. У овој Зони „Потисје“ је већ 1962. добило своје нове хале, а овамо треба да се пресели и друга индустрија. Једна од посебних зграда је и средња техничка школа „Петар Драпшин“ у самој Македонији.

Најновији део насеља је између улице Ђуре Ђаковића, управних зграда ПИК „Халас Јожеф“ и Сенћанског пута. Овај део је намењен оним салашарима који су напустили или ће напустити своје салаше и преселити се у село.

Насеље Мол

Мол је изграђен уз саму десну обалу Тисе, 4 километара јужно од Аде на асфалтном путу и железничкој прузи Нови Сад-Бечеј-Сента-Хоргош-Сегедин. Већ због тога што је на пловној реци и на релативном добром важном путу, Мол има добар географски положај.

Топографска површина насеља је изграђена на самој лесној тераси, где се Тиса највише приближава овој страни. Крајњи источни делови насеља се спуштају у алувијалну раван Тисе и због тога су у ранијим временима били чешће плављени. Од насеља до пристаништа, које је и узвишењу, острвског типа, води нешто више насути пут.

Преко Тисе на банатској страни простире се веома широка алувијална раван, која је све до регулације Тисе и мелиорације алувијалне равни била сваке године плављена високим речним водама. Због тога она није бил проходна, а није се много показивало ни интереса да се Мол повеже са левом обалом Тисе и суседним банатским пределима. Тек, пошто је извршена регулација Тисиног корита 1857. године и изграђен насип 1866, Молска шума је припојена Молу, добивши скелску везу са насељем 1871. године.

Мол је, као и сва остала потиска насеља, почетком XVIII века, укључен у војну границу. Први становници, Срби, насељени су 1701 године, а већ 1702. Мол постаје војни шанац. Према првим статистичким подацима из 1720. Мол је имао 27 граничара и 10 удовица, укупно 37. Граничарски шанац су чинили један коњички и један пешадијски вод.

Развојачењем војне границе Мол је укључен у потиски крунски дистрикт, а 1848. припојен је бач-бодрошкој Жупањи. У другој половини XIX века Мол улази у ред развијенијих општина. Године 1857. врши се одсецање великог Тисиног меандра новим каналом између Аде и Мола, 1860. изграђују се насипи који штите од речних поплава око 2000 кј плодних ораница. Исте године Мол је добио и пошту. Године 1870. заједно са свима другим насељима дистрикта, Мол откупљује своја урбаријална права и постаје слободан од свих феудалних и велепоседничких обавеза. Исте године већ као развијено насеље, Мол добија право да може да одржава годишње вашаре, што је такође много значило за молску трговину, а годину дана касније се успоставља и скелски саобраћај са левом обалом Тисе и оним делом Молске шуме који припада молском атару.

Територијално ширење Мола ишло је у корак са поменутиим историјским збивањима. Према већ добро проученој стратегији свако граничарско место је морало бити што ближе Тиси преко које су Турци изненадно упадали на територију Бачке, односно оновремене Аустрије.

Први житељи граничари, према томе, своје земунице па онда и куће градили су на најближим вишим лесним обалама које су источно од данашње православне цркве. Како су ти први становници били Срби они су се ту населили и саградили прву цркву. Већ у другој половини XVIII века и још касније у Мол се насељавају Мађари који своје куће зидају западно од српских. У том западном делу изграђена је и католичка црква.

Код Мола је, дакле, као и код скоро свих потиских граничарских места, православна црква изграђена близу реке, а католичка нешто даље и од реке. Положај православне цркве означава, према томе, у исти мах и не само језгро Срба-православаца него и најстарији део насеља. Одступања има од овог правила нарочито код насеља која се пружају упоредо са речним током (Бечеј, Ада итд).

Изградњом железничке пруге и железничке станице 1889. године, ширење Мола је настављено још даље према западу. Исто тако Мол је почео да се шири и на север према Ади. Можда би то ширење према Ади било и брже и јаче да се на овој страни није испречило гробље. Али жив саобраћај између Мола и Аде, мала раздаљина између њих и тесна повезаност су учинили да се ширење Мола ипак настави према Ади у виду издужених друмских шорова.

3.3.4. Привреда

Прехрамбена индустрија у насељима Ада и Мол није развијена. Иако постоји традиција и искуство у гајењу и преради поврћа и воћа, недовољна је искоришћеност природних ресурса (богата сировинска база) и постојећих капацитета за динамичнији развој прехрамбене индустрије. Насеља Ада и Мол су позната по развијеном предузетништву, нарочито у металопрерађивачкој и плетачкој индустрији, које имају дугу традицију. Највећи број предузећа бави се производњом машина за обраду метала, машинском обрадом метала и производњом алата. Активна су и предузећа за ливење челика и гвожђа, производњу брусних производа, затим лежајева, зупчаника, као и жичаних производа и др. У металопрерађивачкој индустрији, која стагнира последњих година, напредак у развоју имала су предузећа/самосталне радње која су се окренула производњи пољопривредних машина или резервних делова за пољопривреду, оријентисаних ка извозу. Последњих година дошло је до пропадања плетарске индустрије, а број плетачких самосталних радњи и предузећа је готово преполовљен (активно је око 10-так плетарских предузећа и око 30 плетачких самосталних радњи).

У области терцијарних делатности најразвијенија је трговина, па занатство, док је угоститељство недовољно развијено.

Основу будућег развоја туризма чиниће и даље атрактивни природни туристички мотиви (водене површине: река Тиса, Ађанска река и језеро "Буџак"), као комплексни туристички мотив и богатство ловне дивљачи. У том погледу постоје реалне могућности за развој ловног, риболовног, наутичког и спортско-рекреативног облика туризма, али је за такав развој потребно ојачати материјалну базу и организацију туризма.

На основу извршене анализе може се оценити да насеља Ада и Мол имају развијену прерађивачку индустрију (металопрерађивачки комплекс) и развијено предузетништво. Постоје просторни услови (радна зона између насеља Ада и Мол) за даљи динамичнији развој индустрије. Развој терцијарних делатности није још увек достигао ниво који захтевају савремени стандарди живљења. Очекује се да ће се у Ади и Мољу развијати туризам по обиму и ефектима који одговарају природним и створеним условима.

3.3.5. Инфраструктурни системи

Саобраћајна инфраструктура

Насеље Ада као административно средиште општине просторно је позиционирано ексцентрично у односу на саобраћајнице вишег хијерахијског нивоа државних путева I и II реда.

Насеље Мол се налази непосредно уз центар општине, наслањајући се на јужни део насеља Аде. Просторно-урбанистички ова два насеља се могу посматрати као интегрални део јединственог простора а саобраћајно се могу посматрати потпуно као део једног саобраћајног дистрикта. Значајно у саобраћајном смислу је напоменути и диспозицију општинског простора и самих насеља Аде и Мола (источно) уз водни коридор међународни пловни пут – реку Тису.

Ада и Мол су просторно имплементирани уз државни пут IIа реда **бр.102² (Р-122):** Кањижа – Сента – Ада – Бечеј – Темерин – веза са државним путем 100 који пресеца урбане просторе Аде и Мола из правца Сенте (север) ка Бачком Петровом Селу и Бечеју (југ) и уједно представља главну насељску саобраћајницу. Овај путни правац сече насеља Ада и Мол на правцу север-југ. Остали значајни саобраћајни капацитети нижег нивоа који су значајни за насеља су општински путеви:

- Ада - Стеријино – Оборњача (ОП-1 Л1);
- Ада – Оборњача - Мали Иђош (ОП-2 Л2).

Формирана саобраћајна мрежа насеља Ада је модификованог ортогоналног типа са радијалним продорима кроз насељску структуру (државни пут на правцу север – југ и општински пут на правцу исток-запад), што је директна последица гео-саобраћајног положаја уз реку Тису.

Формирана саобраћајна мрежа насеља Мол је ортогоналног типа са правилном продорима кроз насељску структуру (државни пут на правцу север – југозапад и општински пут на правцу исток-запад), што је такође условљено гео-саобраћајним положајем насеља и диспозицијом реке Тисе.

Водни саобраћај присутан преко међународног пловног (водног) пута реке Тисе и **железнички** преко некатегорисане пруге, немају значајан утицај на стање животне средине у оба насеља.

Постојеће стање у оквиру урбаних простора Аде и Мола, у домену изграђености саобраћајне инфраструктуре је релативно задовољавајуће, а уз детекцију следећих проблема у функционисању насељске саобраћајне инфраструктуре који имају директне реперкусије на животну средину:

- присуство значајних транзитних саобраћајних токова кроз насеље, централну зону оба насеља проузроковану диспозицијом ДП бр.102 (Р-122),
- неповољна безбедносна ситуација у конфликтним зонама (укрштаји државних путева и мреже ниже хијерархијске структуре), посебно у зони центра, са повећаним бројем комерцијалних возила, буком, вибрацијама и аерозагађењем изнад дозвољених граница и високим ризиком настајања саобраћајних незгода због „сукоба“ насељских функција и саобраћајних манифестација.

² Донета је Уредба о категоризацији државних путева; у недостатку графичког дела Уредбе, у складу са текстом је направљена паралела са постојећим ДП: Р-122 је ДП IIа реда бр.102

Водопривредна инфраструктура

Водоснабдевање

Општински центар Ада са око 12.000 становника снабдевао се водом са четрдесет микроводовода који су имали у раду по један бушени бунар. Осим једног микроводовода који за водоснабдевање користи подземне воде из водоносних средина плиоцена („жуту“ воду), сви остали бунари захватају подземне воде из основног водоносног комплекса.

У насељу Ада, данас постоји још око 30 микроводовода чија је старост између 20-40 година и углавном су у питању поцинковане цеви од $\frac{1}{2}$ - 2" . Веома је велики број кварова на микроводоводној мрежи код потрошача који су прикључени на градски водовод, пошто те цеви не могу да издрже нормалан притисак. Укупна просечна експлоатација подземних вода за све микроводоводе, према процени је $Q=5,0$ l/s.

У 1991. години започето је формирање новог изворишта на подручју алувијона реке Тисе у подручју између Аде и Мола. Извориште има 2 активна бунара. Захваћене су подземне воде из водоносне средине основног комплекса. Из овог изворишта централизовано се снабдевају водом за пиће оба градска насеља ове општине (Ада и Мол). Поред ова два бунара у насељу Ада постоји и један стари бунар који је опремљен хидромашинском опремом и који се налази у резерви. Процењена просечна експлоатација износи око $Q=20$ l/s.

Квалитет вода не задовољава у потпуности нормативе за пијаћу воду због повећаног садржаја гвожђа, амонијака и органских материја изнад МДК. Поред активних бунара на изворишту за водоснабдевање становништва у насељу Ада данас је активно и неколико бунара у Индустријским погонима којима се захватају подземне воде из исте издани за технолошке потребе.

Насеље Мол се снабдева водом са изворишта које користи и Ада и преко микроводовода са по једним бушеним бунаром којих има око десетак. Захваћене су подземне воде основне издани. Коте терена локација бунара су око 81 мАНВ. Стари јавни бунари, а било их је шест, укључени у микроводоводне системе захватили су тзв. „жуту“ воду и били су самоизливни, док су данас субартерски. Процењена просечна експлоатација подземних вода на основу броја корисника износи око $Q=1$ l/s.

Фабрика „Зора“ има свој сепаратни систем, који је оријентисан на воду из основне издани. Просечна експлоатација, процењена на основу технолошких процеса, броја запослених радника и активности у протеклом периоду износи око $Q=10$ l/s. **Квалитет вода не задовољава у потпуности нормативе за пијаћу воду због повећаног садржаја гвожђа изнад МДК.**

Одвођење отпадних и атмосферских вода

Каналисање насеља у општини Ада се спроводи по принципу сепаратне канализације. Од свих насеља у Општини, само у Ади и Молу постоји изграђена канализациона мрежа и то у врло скромном обиму у односу на систем водоснабдевања. У деловима насеља где још није изведена канализација, евакуација отпадних вода врши се путем упојних септичких јама и таложника из којих се отпадна вода периодично вади и путем цистерни довози до комплекса ППОВ, где се непосредно испред решетке упушта у главни доводни колектор.

У насељима Ада и Мол, по израђеним идејним пројектима усвојен је раздвојени систем каналисања, који се и сходно томе реализује. Канализациона мрежа тако је конципирана, да може одвести све употребљене воде које настају на територији насеља, до постојећег постројења за пречишћавање, односно до водопријемника.

За прихват и одвођење атмосферских вода у Ади и Молу, у централним деловима насеља изведена је зацевљена мрежа, док је у осталим деловима насеља изведена отворена каналска мрежа.

Одвођење атмосферских вода се одвија преко отворене каналске мреже положене уз уличне саобраћајнице са улима у најближе реципијенте (реке, канале или акумулације). Мрежа канала је на појединим местима у лошем стању (канали су затрпани или обрасли растињем) и функционише као упојни канал. Постигнути степен изграђености је низак.

Електроенергетска инфраструктура

Снабдевање електричном енергијом постојећих купаца у обухвату Плана, омогућено је преко изграђених електроенергетских објеката дистрибутивног електроенергетског система и трећих лица. Насеља Ада и Мол напајају се електричном енергијом преко 20 kV извода из 110/20kV/kV "Ада". Режим рада напојне 20 kV средњенапонске мреже је "радијалан", што значи да не постоји резервирање конзума насеља у случају квара напојног вода у почетној деоници. На датом простору постоји изграђена средњенапонска 20 kV, као и нисконапонска 0,4 kV мрежа и припадајуће трафостанице 20/04 kV и 0,4 kV.

Електронска комуникациона инфраструктура

Електронски комуникациони саобраћај се одвија преко савременог комутационог чвора у Ади и Молу, који је повезан са главним комутационим чвором у Суботици. Електронска комуникациона инфраструктура обухвата спојне путеве фиксних и мобилних комуникација, комутационе центре фиксних и мобилних комуникација и приступне електронске комуникационе мреже. Спојни путеви су реализовани преко дигиталног система преноса по оптичким кабловима, који Аду и Мол повезују са осталим местима у Општини и главним комутационим чвором у Суботици.

У насељу је изграђена подземна приступна и делом разводна надземна електронска комуникациона мрежа. Поштански саобраћај се одвија преко једне поштанске јединице, са шалтер салом, а за потребе система мреже мобилних комуникација изграђене су базне радио-станице постојећих мобилних оператера.

Термоенергетска инфраструктура

На простору обухвата Плана изграђени су следећи гасоводи са пратећим објектима (ГМРС-главне мернорегулационе станице, МРС-мернорегулационе станице):

- разводни гасовод РГ-04-01 и ГМРС за Аду и Мол;
- прикључни гасовод и ГМРС за ПК Халас Јожеф;
- градска гасна мрежа средњег притиска од челичних цеви до МРС Потисје, МРС Акотекс, МРС ШП МОЛ, МРС Зора и МРС Иба;
- дистрибутивна гасна мрежа ниског притиска у насељима Ада и Мол.

Такође, на простору обухвата Плана налази се истражна хидрогеотермална бушотина Адица-1, лоцирана на простору рекреационог центра у Ади.

3.3.6. Заштита непокретних културних добара

У оквиру простора обухваћеног Планом утврђени су, у складу са Законом о културним добрима, објекти који чине идентитет насеља и усмеравају њихов будући развој. На територији обухвата Плана налазе се:

- Споменици културе од великог значаја;
- Споменици културе;
- Просторно културно-историјска целина „стари центар Аде“, под претходном заштитом;
- Просторно културно-историјска целина "стари центар Мола" под претходном заштитом;
- Заштићена околина просторно културно историјске целине Мол;
- Објекти који поседују документарну вредност;
- Археолошка налазишта;
- Гробља;
- Јавни споменици и спомен обележја;
- Крајпуташи;
- Остали значајни објекти.

4. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА И РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБУХВАТУ ПЛАНА

Током израде Плана разматрани су бројни постојећи и потенцијални проблеми, ограничења и деградациони пунктови животне средине, идентификовани на простору обухвата Плана, те су дефинисана одговарајућа планска решења која ће санирати или ублажити њихово дејство односно позитивно се одразити на свеукупни развој насеља.

У смислу одрживог развоја простора неопходно је усвојити најадекватнији начин коришћења природних ресурса и организовања простора са циљем очувања природних вредности и унапређења животне средине.

Анализом постојећег стања простора у обухвату Плана процењено је да је у мањој мери присутан одређени степен деградације природних ресурса у насељима Ада и Мол, као последица кумулативног дејства природних и антропогених фактора.

У контексту заштите ваздуха као природног ресурса, значајан проблем представља саобраћај у насељу, који пролази кроз урбану насељску структуру и централну зону.

Општина Ада приступила је изради локалног регистра извора загађивања у којем нема идентификованих привредних субјеката али постоје одређени привредни субјекти на територији насеља који би својим радом могли утицати на квалитет животне средине, посебно угрожавајући квалитет ваздуха, воде и земљишта у случају акцидентних ситуација (приказани у наредној табели).

Табела 2. Привредни субјекти на територији насеља који би својим радом могли утицати на квалитет животне средине

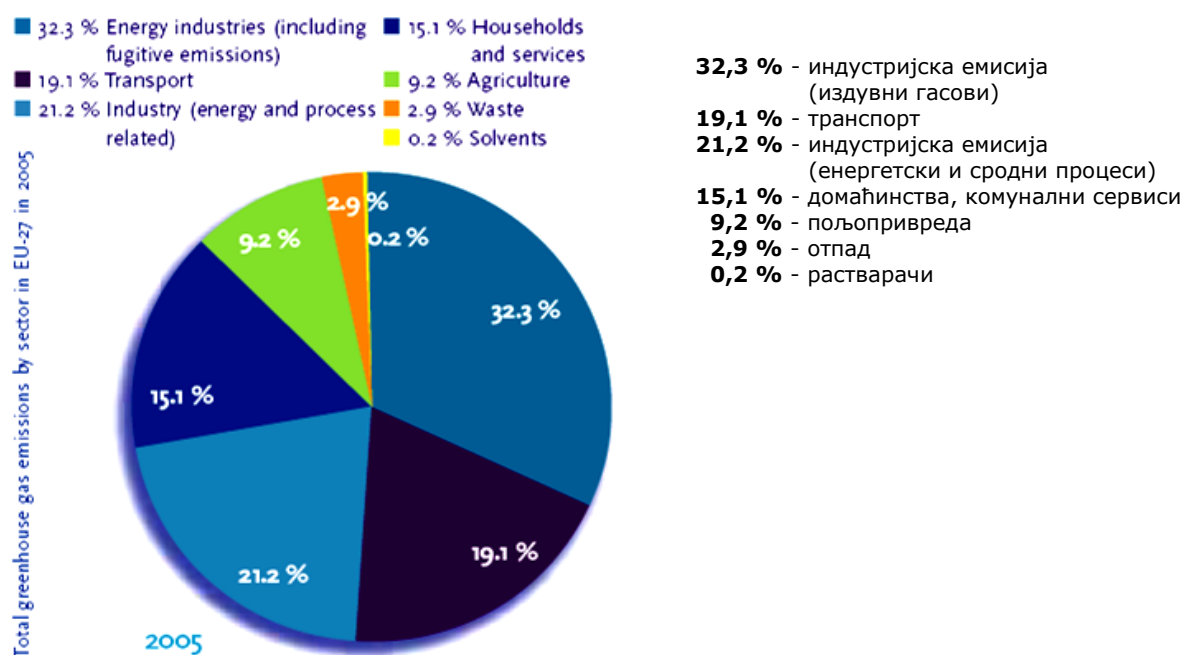
	Оператер	Делатност
1	Титан генерал ДОО, Ада, Лањинова 8.	Сакупљ., трансп., склад., трет. и одл. неоп. отпада
2	Пинтер Иштван С.З.Т.Р. Пинтер одпласт, Ада, Петра Кочића 21а	Сакупљање и трансп. неоп.отп.на терит. РС
3	Цвиткотранс ДОО, Ада Хајдук Вељка 39.	Сакупљање и трансп.отпада на терит.АПВ
4	ЦДК Логистик шпед ДОО, Ада, Јожефа Атиле 11.	Сакупљање и трансп.отпада на терит.АПВ
5	Макра Рудолф Аутопревозник Панонтранс, Ада, Бориса Кидрича 21.	Транспорт отпада на терит. општине Ада
6	ЈКП Стандард, Ада, 8. Октобра 1.	Сакупљање, привремено складиштење и транспорт неопасног отп.на тер.општине Ада
7	Шива доо Ада, Маршала Тита 11	Складиштење и третман неопасног отпада
8	Водо пут ДОО Ада, Трг ослобођења 11	Сакупљање и транспорт неопасног отпада на територији општине Ада
9	Зокиметал ДОО Ада, Халас Јожефа 74	Сакупљање и транспорт неопасног отпада на територији општине Ада
10	Исидора Јакшић пр Јакшић пласт, Петровачки пут 66 Мол	Сакупљање неопасног отпада на територији општине Ада
11	Т-1 доо Ада	Металоперађивач и обрада метала
12	ЛПО	Металоперађивачка и обрада метала
13	Млинпродукт	Вулканизер
14	BOY CAT	Кабловско дистрибутивна мрежа за пренос ТВ сигнала и приступ интернету
15	Термопласт ДОО	Металоперађивачка радионица

На територији насеља Ада и Мол не врши се систематско праћење стања квалитета ваздуха, воде и земљишта у урбаној средини.

Предметни државни пут бр. 102 својим пружањем пролазе кроз урбану насељску структуру и централну зону, представљајући главну насељску саобраћајницу има неповољан утицај на функционисање урбаних садржаја и унутарнасељску саобраћајну матрицу.

Присуство саобраћајних токова, посебно транзитних (даљинских) због трасе државног пута кроз оба насеље оптерећује насељску мрежу. Последице оваквих дешавања су негативан утицај на унутарнасељска кретања и повезивање са окружењем. Предметна саобраћајница, пролазећи кроз насеље, врше деградацију квалитета животне средине јер саобраћај утиче на повећање нивоа буке и загађење ваздуха, земљишта и воде, биолошке и друштвене поремећаје и врши локалне утицаје (утицај на здравље становништва због смога), регионалне (емисије издувних гасова који утичу на стварање киселих киша), па чак и глобалне (гасови који учествују у стварању ефекта стаклене баште – што узрокује глобално загревање и климатске промене; слика 1).

Слика 1. Састав тоталне емисије гасова стаклене баште у ЕУ 2005. год.

Издувни гасови возила садрже значајан број једињења, од којих су примарни контаминанти течне и чврсте честице, угљен-моноксид (CO), угљен-диоксид (CO_2), азотни (NO_x) и сумпорни (SO_x) оксиди и угљоводоници. Такође, у издувним гасовима возила садржана су и перзистентна једињења чије је присуство (време трајања) у животној средини дуготрајно. У таква једињења спадају тешки метали (олово, кадмијум, полиароматични угљоводоници) и органохлор.

Чврсте и течне честице узрокују болести плућа, дизел мотори су примаран извор угљенмоноксида, угљендиоксид је гас који учествује у стварању ефекта "стаклене баште", а азотни оксиди су повезани са проблемима респираторног система и индиректно доприносе глобалном загревању. Сумпорна и азотна једињења доприносе стварању киселих киша, њиховим негативним ефектима, као и исушивању земљишта. Нека испарљива органска једињења могу бити мутагена, канцерогена и неуротоксична (изложеност бензолу и полиароматичним угљоводоницима).

Обзиром да је бука пратећи феномен саобраћаја, друмска моторна возила су један од примарних извора буке у урбаним срединама. Бука произилази из укупног дејства више појединачних извора, од којих сваки производи буку мањег или већег интензитета. Као најзначајнији извори буке су: издувни и усисни систем, рад мотора и механичка бука, систем за хлађење, грејање, проветравање, пнеуматици, аеродинамичка бука и др.

Повећан ниво буке неповољно утиче на човеково здравље, психомоторне способности и радни учинак.

Активности које се могу односно морају предузимати у случају тренутних/перманентних промена обима саобраћаја су саобраћајно-техничке и регулаторне мере смањења броја возила у оквиру самог насеља.

У погледу евакуације комуналних и индустријских отпадних вода са територије насеља неопходно је напоменути да је насеље делимично покривено канализационом мрежом али постоји изграђен савремени ППОВ на којем се пречишћавају све отпадне воде са територије насеља.

Насеља Ада и Мол имају изграђену гасоводну мрежу али се из економских разлога и даље највећих број корисника окреће чврстом фосилном гориву (дрво или угаљ) те је у зимским месецима присутан одређени степен загађења ваздуха услед испуштања продуката сагоревања у атмосферу из индивидуалних ложишта.

Комунални отпад се депонује на општинској депонији у КО Ада на катастарским парцелама 155534, 15535, 15556 и 15569. Предметна локација нема довољне капацитете те је и у складу са Стратегијом управљања отпадом Општина Ада приступила региону са регионалним центром за управљање отпадом на територији општине Кикинда.

На територији насеља, на локалитету постојеће депоније планира се изградња трансфер станице. На територији насеља Ада налази се и депонија инертног отпада на кат парцели 185/1 КО Ада, чији је управљач ЈКП Стандард из Аде.

Лешеви угинулих животиња се скупљају на сточном гробљу, заправо у отвореној јами на тзв. шинтерници, у непосредној близини акумулације Буцак ван обухвата предметног Плана. Проблематику уклањања отпада животињског порекла неопходно је решавати у складу са Законом о ветеринарству и другом важећом законском регулативом.

Животињски отпад (угинуле, мртворођене или побачене животиње и животиње убијене у поступку спречавања болести), кланички конфискати, споредни нејестиви нуспроизводи клања, ткива високог ризика, крв закланих животиња, животињски производи који нису за људску исхрану и остали отпад животињског порекла представљају специфичну отпадну анималну творевину, те су могући извор заразе и загађивачи животне средине. Потенцијална су опасност за здравље људи и животиња јер се преко њих могу пренети заразне болести код којих су многе зоонозе. Њихово збрињавање с еколошког и епизоотиолошког аспекта на фармама је најбоље у тзв. хладњачама за угинуле животиње. Хладњаче за угинуле животиње се користе за привремено складиштење лешина и животињског отпада насталога на фармама. Отпад се у њима складишти све до преузимања од стране кафилерије, те представља заштиту од непријатних мириса, заразних болести и разношења од стране домаћих животиња. Конструкција хладњаче, као и температурни услови у њој су потпуно у складу са правилима струке и законским регулативама.

Реализација планиране електроенергетске инфраструктуре, уз поштовање свих потребних мера са аспекта заштите животне средине неће довести до негативних утицаја, те проблеми у Плану везано за електроенергетску инфраструктуру нису ни разматрани.

Такође, потенцијални проблеми из области заштите животне средине, а везани за електронску комуникациону инфраструктуру нису разматрани у Плану, с обзиром да изградња планиране и експлоатација постојеће, уз строго поштовање техничких норматива и мера заштите нема негативних утицаја на животну средину.

Изградња антенских система за потребе остваривања радио-релејних веза мобилних комуникација, кабловског дистрибутивног система, интернета, радија и телевизије, који ће се у актуалном периоду реализовати, нису разматрани као објекти који ће допринети негативном утицају на животну средину, с обзиром да се негативан утицај огледа у нејонизованом зрачењу који емитују антенски системи, у мањем радијусу од свега неколико метара. Узимајући у обзир да се приликом одређивања локација ових објеката, као и изградње, предузимају се мере да се негативан утицај на животну средину сведе на минимум (постављањем извора ових зрачења, антена, на веће висине, на антенске стубове или друге више објекте, онемогућавањем приступа). Утицај ових објеката разматра се у оквиру студије процене утицаја објеката на животну средину.

Поједина питања из области заштите животне средине нису била меродавна за разматрање. Сагласно члану 6. Закона о стратешкој процени утицаја ("Службени гласник РС" бр. 135/04 и 88/10), у Извештају о стратешкој процени утицаја нису посебно разматрана следећа питања:

- **Климатске промене** и девастација озонског омотача - с обзиром да садашња и очекивана продукција CO₂ и других гасова са ефектом стаклене баште, или са утицајем на озонски омотач, на планском подручју није меродавна у негативном или позитивном смислу са становишта обавеза према међународним споразумима у вези климатских промена и заштите озонског омотача;
- **Нејонизујуће зрачење** - с обзиром да утицај планом предвиђених објеката који су извор таквог зрачења није идентификован као значајан на нивоу овог Плана и стратешке процене;
- **Јонизујуће зрачење** - с обзиром да досадашња истраживања и сазнања о природном и другом зрачењу, те врсте и садржају радионуклида не индикују опасност по здравље људи, уз поштовање прописа и обавеза из тих прописа у вези постојања и руковања материјалима и опремом која је извор зрачења (планским решењима се не предвиђају мере и радови којима би се стање у овој области животне средине могло погоршати).

5. ПРИКАЗ ПРИПРЕМЉЕНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА (НАЈПОВОЉНИЈЕ ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕРЕАЛИЗОВАЊА ПЛАНА)

Планом нису предвиђена варијантна решења. Усвојена решења су интерпретирана у Плану и предметним елаборатом, односно Извештајем о стратешкој процени утврђено је да су у складу са основним принципима одрживог развоја у погледу свих даљих активности на простору у обухвату Плана.

У случају нереализовања Плана, уређење и коришћење простора у обухвату Плана ће се вероватно одвијати у смеру негативног тренда развоја непосредног и ширег подручја у односу на предметни простор, непланске реализације садржаја и активности које не испуњавају претходне услове заштите природе и животне средине и тиме је очекивана потенцијална деградација природних вредности и ресурса на подручју у обухвату Плана и у окружењу.

6. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

Због специфичности простора у обухвату Плана, непосредног и ширег окружења, као и планираних садржаја, у поступку израде Плана обављене су консултације са заинтересованим и надлежним институцијама, организацијама и органима, у току којих су прибављени подаци, услови и мишљења.

Све консултације су релевантне за процес стратешке процене и израду Извештаја о стратешкој процени утицаја Плана, а услови и мере надлежних органа, институција и предузећа су процесом стратешке процене вредновани и имплементирани у планска решења.

У току израде Плана и Извештаја о стратешкој процени утицаја Плана на животну средину прибављени су услови и сагласности од стране следећих надлежних институција:

- Република Србија, Министарство одбране, Сектор за материјалне ресурсе, Управа за инфраструктуру, Београд;
- Република Србија, Министарство унутрашњих послова, Сектор за ванредне ситуације, Управа за управљање ризиком, Београд;
- Република Србија, Министарство унутрашњих послова, Сектор за ванредне ситуације, Одељење за ванредне ситуације у Кикинди, Кикинда;
- Република Србија, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Дирекција за водне путеве, Београд;
- Република Србија, Републички хидрометеоролошки завод Србије, Београд;
- ЈП Путеви Србије, Сектор за стратегију, пројектовање и развој, Београд;
- АД Железнице Србије, Сектор за стратегију и развој, Београд;
- ЈП „Пошта Србије“, Дирекција за поштанску мрежу, Београд;
- АПВ, Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине, Нови Сад;
- АПВ, Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Нови Сад;
- ЈП „СРБИЈА ГАС“, Нови Сад;
- „НИС“ А.Д., Нови Сад;
- ЈП Електромрежа Србије, Погон преноса „Нови Сад“, Нови Сад;
- ЈВП „Воде Војводине“, Нови Сад;
- Покрајински Завод за заштиту природе, Нови Сад;
- Предузеће за телекомуникације, „Телеком Србија“ АД Београд, Служба за планирање, развој и инвестициону изградњу Суботица, Суботица;
- „Теленор“ д.о.о., Нови Београд;
- Међуопштински Завод за заштиту споменика културе, Суботица;
- ПД за дистрибуцију електричне енергије „Електровојводина“ ДОО Нови Сад, Електродистрибуција „Суботица“, Суботица;
- Општина Ада, Општинска управа Ада, Одељење за комуналне послове, урбанизам, грађевинарство и заштиту животне средине, Ада.

Извештај о стратешкој процени доставља се на мишљење заинтересованим органима и организацијама и обезбеђује се учешће јавности у његовом разматрању. Након оцене Извештаја о стратешкој процени утицаја Плана на животну средину и Извештаја о учествовању заинтересованих органа и организација и јавности, који сачињава орган надлежан за припрему Плана, орган надлежан за послове заштите животне средине може дати сагласност на Извештај о стратешкој процени.

II ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Стратешка процена утицаја Плана интегрише еколошке, социјално-економске и био-физичке сегменте животне средине, повезује, анализира и процењује активности различитих интересних сфера и усмерава План ка решењима која су, пре свега, од интереса за вредности и квалитет животне средине.

Општи и посебни циљеви Стратешке процене дефинисани су на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, услова надлежних органа и институција, као и проблема и предлога у погледу заштите животне средине у Плану.

1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Дефинисањем општих циљева Стратешке процене утицаја поставља се оквир за њихову даљу разраду кроз дефинисање посебних циљева и избор индикатора којима ће се оценити њихова оствареност, у контексту очувања животне средине као и спровођење принципа одрживог развоја.

Са становишта дугорочне организације коришћења, уређења и заштите простора, концепт одрживог развоја представља стратешку активност којом се дефинишу плански принципи и критеријуми заштите, средства и развој инструмената заштите животне средине.

Концепт одрживог развоја простора у обухвату Плана огледа се у детаљнијој планској организацији и уређењу, вредновањем капацитета планираних садржаја у односу на потребе, као и усклађивање коришћења простора са природним и створеним потенцијалима и ограничењима.

Општи циљеви Стратешке процене, који се заснивају на вредновању и процени могућих утицаја на животну средину до којих може доћи имплементацијом Плана, су:

- обезбеђивање стандарда грађења и комуналног опремања у складу са принципима заштите животне средине, уз адекватну земљишну политику;
- рационално коришћење природних ресурса;
- одрживо управљање отпадним материјама;
- примена адекватних мера заштите ваздуха, воде и земљишта од загађења током реализације и функционисања планираних садржаја;
- поштовање свих предвиђених мера заштите од акцидената;
- успостављање мониторинга квалитета животне средине за предметно подручје.

Приликом израде планова, већина општих циљева везана је за планска документа вишег реда и услове које они диктирају, док се посебни циљеви дефинишу за конкретни разматрани простор, а односе се на специфичност, намену површина и др.

2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

На основу наведених општих циљева Стратешке процене у претходном поглављу, анализе стања животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у планским решењима, утврђују се посебни циљеви Стратешке процене у појединим областима.

Интегралном анализом стања животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине, дефинисани су **посебни циљеви**:

- смањење емисије загађујућих материја у ваздух услед саобраћајних активности;
- повећање нивоа комуналне опремљености;
- снабдевање насеља довољном количином воде за пиће прописаног квалитета;
- изградња канализационе мреже у свим деловима насеља и повезивање са уређајем за пречишћавање;
- Управљање комуналним отпадом у оквиру региона са регионалним центром за управљање отпадом на територији општине Кикинда, као и реализација изградње изградња трансфер станице са центром за рециклажу;
- Управљање животињским отпадом у складу са Законом о ветеринарству и подзаконским актима;
- формирање свих категорија насељског зеленила, посебно заштитног зеленила;
- гасификација насеља.

3. ИЗБОР ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

На основу дефинисаних посебних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене утицаја на животну средину. Сврха индикатора стања животне средине је оцењивање планских решења са становишта могућих штета у животној средини, као и утврђивање које неповољне утицаје треба смањити или елиминисати. Сврха њихове примене је у усмеравању планских решења ка остварењу циљева који се постављају.

Индикатори представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова средине и сагледавање последица. Они су средство за праћење извесне променљиве вредности у прошлости и садашњости, а неопходни су као улазни подаци за свако планирање (просторно, урбанистичко и др).

Имајући у виду обухват Плана, планиране садржаје, постојеће стање животне средине планског подручја и дефинисане посебне циљеве Стратешке процене утицаја, извршен је избор индикатора у односу на које је вршена стратешка процена утицаја предметног Плана на животну средину. Приликом дефинисања индикатора обрађивачи стратешке процене утицаја су се ослонили на индикаторе УН за одрживи развој, индикаторе дефинисане Правилником о националној листи индикатора заштите животне средине ("Службени гласник РС", бр. 37/11) и на елементарне еколошке индикаторе који се могу узети у обзир у односу на постојеће стање животне средине и карактер Плана и планираних активности.

На основу Правилника о Националној листи индикатора заштите животне средине, на територији насеља Ада и Мол релевантни су следећи индикатори:

- Учесталост прекорачења дневних граничних вредности за PM_{10} , NO_2 , O_3 и SO_2 ,
- Емисија закисељавајућих гасова (NO_x , NH_3 и SO_2),
- Емисија прекурсора озона (NO_x , CO , CH_4 , и $NM VOC$),
- Емисија примарних суспендованих честица и секундарних прекурсора, суспендованих честица (PM_{10} , NO_x , NH_3 и SO_2),
- Емисија гасова са ефектом стаклене баште,
- Пројекција емисија гасова са ефектом стаклене баште,
- Емисија ненамерно испуштених дуготрајних органских загађујућих материја,
- Емисија тешких метала,
- Индикатор потрошње кисеоника у површинским водама,
- Нутријенти у површинским и подземним водама,
- Индекс сапробности,
- SWQI-Serbian Water Quality Index,
- Квалитет воде за пиће,
- Индекс експлоатације воде (WEI),

- Коришћење воде у домаћинству,
- Губици воде,
- Проценат становника прикључених на јавни водовод,
- Проценат становника прикључен на јавну канализацију,
- Постројења за пречишћавање отпадних вода из јавне канализације,
- Загађене отпадне воде,
- Емисија загађујућих материја из тачкастих извора у водна тела,
- Ерозија земљишта,
- Садржај органског угљеника у земљишту,
- Управљање контаминираним локалитетима,
- Промена начина коришћења земљишта,
- Површине деградираних земљишта,
- Диверзитет врста,
- Заштићена подручја,
- Угрожене и заштићене врсте,
- Укупна количина произведеног отпада,
- Производња отпада (комунални, индустријски и опасан),
- Количина произведене амбалаже и амбалажног отпада,
- Количина посебних токова отпада,
- Количина произведеног отпада из објеката у којима се обавља здравствена заштита и фармацеутског отпада,
- Предузећа овлашћена за управљање отпадом,
- Депоније отпада,
- Количина издвојеног прикупљеног, поновно искоришћеног и одложеног отпада,
- Прекогранични промет отпада,
- Потрошња енергије по глави становника (GJ/становнику или tone (тона еквивалентне нафте) по становнику,
- Учешће обновљивих извора енергије у укупној потрошњи енергије (%),
- Укупни индикатор буке,
- Индикатор ноћне буке.

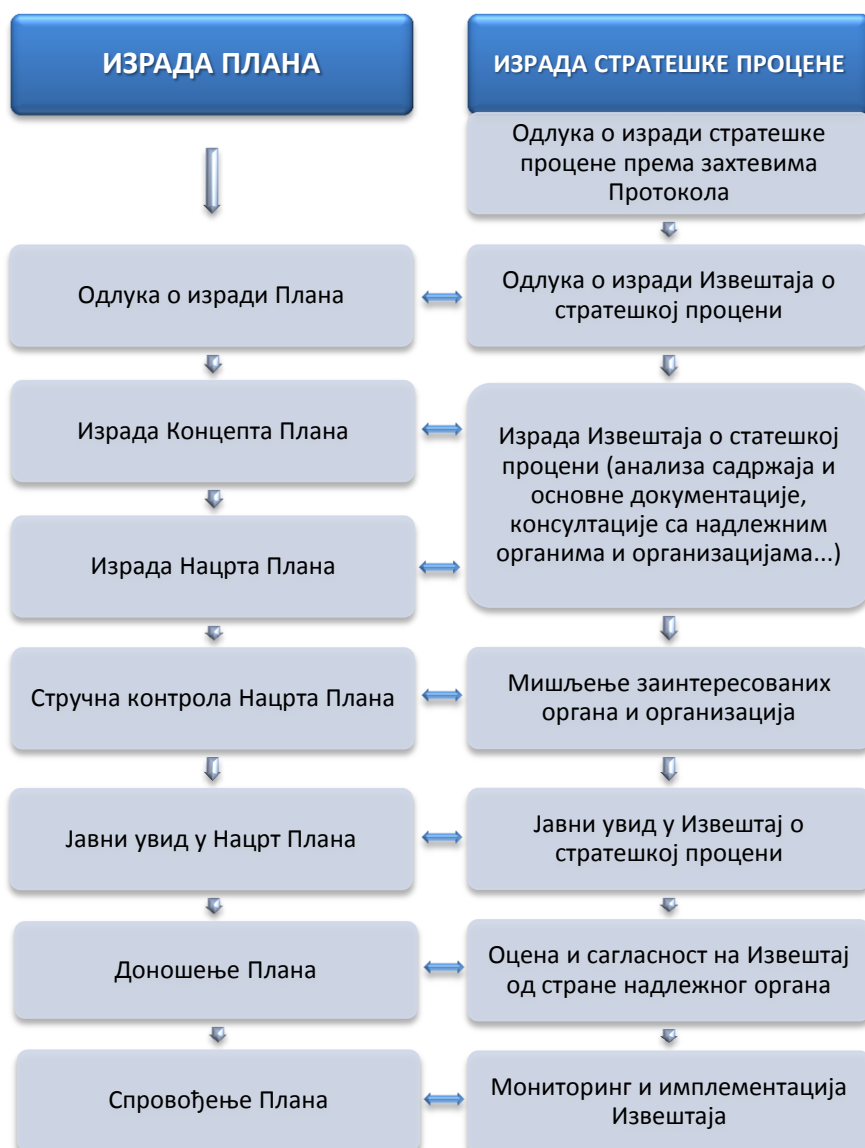
Подаци се прикупљају на разним нивоима и у разним институцијама: статистичким заводима, заводима за јавно здравље и здравствену заштиту, хидрометеоролошким службама, геолошким и геодетским заводима, заводима за заштиту природе и споменика културе.

4. КОМПАТИБИЛНОСТ ЦИЉЕВА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ СА ЦИЉЕВИМА ПЛАНА

Многи међународни документи упућују на важност односа процеса планирања и процеса израде стратешке процене утицаја на неопходност интеграције овог инструмента у процес планирања.

Истиче се и то да је Стратешка процена делимично интегрисана у планове и програме уколико се израђују у одвојеним фазама. Да би била потпуно интегрисана процедура израде Стратешке процене треба да се преплиће са процедуром израде планова или програма. График 1. приказује принцип по којем су се стручњаци Завода за урбанизам Војводине руководили при изради ова два елабората, односно приказана веза између фаза израде Плана и Стратешке процене.

Графикон 1. Везе између фаза израде Плана и Стратешке процене

Циљеви стратешке процене су, с обзиром на истовремену тј. паралелну израду ова два документа у потпуности усаглашени са циљевима Плана.

III ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СА ОПИСОМ МЕРА ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

У процесу усаглашавања Плана и у поступку стратешке процене могућих утицаја планских решења на животну средину, потенцијала и ограничења у простору и животној средини, вредновани су следећи аспекти:

- природне карактеристике, постојеће стање и услови у простору;
- створене вредности, постојећа намена простора и досадашњи начин коришћења природних ресурса као и планирано уређење дефинисано планским решењима;
- стање комуналне опремљености и уређености насеља;
- стање и статус природних и културних добара;
- услови надлежних институција добијених у поступку израде Плана и Извештаја о стратешкој процени;
- циљеви планских докумената вишег хијерархијског нивоа и циљеви предметног планског документа.

С обзиром да Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину не прописује шта представљају варијантна решења Плана која подлежу стратешкој процени, разматрана су два могућа варијантна решења:

- **Варијанта - I** - да се План генералне регулације за насеља Ада и Мол не усвоји;
- **Варијанта - II** – да се План генералне регулације за насеља Ада и Мол усвоји и имплементира.

Утицаји стратешког карактера и укупни ефекти Плана на животну средину утврђују се кроз процену и поређење постојећег стања, циљева и планских решења, ограничавајући се у том контексту на позитивне и негативне ефекте доношења или недоношења планског документа.

1. ПРИКАЗ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА НЕУСВАЈАЊА ПЛАНА

Варијантно решење у контексту неусвајања Плана може за последицу имати:

- недостатак мера и инструмената за управљање простором на еколошки прихватљив и одржив начин;
- непланску реализацију појединачних пројеката и делатности на појединим локацијама које не испуњавају претходне услове заштите простора и животне средине;
- неконтролисану и непланску градњу, што неминовно доводи до узурпирања и деградације пејзажних и природних вредности на подручју обухвата Плана и у окружењу;
- тенденцију угрожавања квалитета ваздуха, вода, земљишта и здравља становништва емисијом загађујућих материја, евакуацијом непречишћених отпадних вода у реципијент и продуковањем буке и вибрација;
- неадекватну заштиту и презентацију природних и културних добара;
- непоштовање решења и мера за уређивање подручја прописане Планом;
- непоштовање општих и посебних смерница и мера заштите животне средине из планова на вишем хијерархијском нивоу и предметног Плана.

2. ПРИКАЗ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА УСВАЈАЊА И ИМПЛЕМЕНТИРАЊА ПЛАНА

Циљ израде Плана је дефинисање планских решења за даљи одрживи развој насеља Ада и Мол, заштиту и одрживо коришћење природних ресурса (ваздуха, воде, земљишта, биљног и животињског света, заштићених природних вредности, биодиверзитета), рекултивацију и ревитализацију деградираних локација, заштиту животне средине, презентацију и одрживо коришћење културних добара и заштиту простора у целини.

У оквиру Плана је извршена свеобухватна анализа подручја, постојеће структуре, стање инфраструктурне и комуналне опремљености, предности, потенцијала, могућих ограничавајућих фактора и услова надлежних институција.

Усвајањем Плана стварају се услови за:

- рационалну организацију, уређење простора и одрживи развој заснован на основама заштите и одрживог коришћења простора, природних и створених вредности и животне средине;
- инфраструктурно и комунално опремање и уређење подручја у обухвату Плана;
- заштиту природних вредности и животне средине, (заштиту од аерозагађивања, загађивања подземних и површинских вода, земљишта, заштиту од буке);
- заштиту и презентацију културног наслеђа и природних добара;
- заштиту здравља становништва и оптимални квалитет живота на планском подручју;
- успостављање интегралног система за праћења стања животне средине тј. ваздуха, воде, земљишта и буке (мониторинг);
- контролисано и адекватно управљање свим генерисаним врстама отпада и отпадних вода;
- дефинисање мера заштите за хијерархијски ниже нивое, које ће се оперативно пројектовати и спроводити у процесу имплементације Плана израдом стратешких процена утицаја за планове нижег хијерархијског нивоа;
- дефинисање мера заштите при реализацији појединачних пројеката у обухвату Плана уз обавезу процене утицаја на животну средину, прописивање и спровођење мера заштите, мера управљања ванредним ситуацијама и мониторинг животне средине;
- имплементирање обавезујућих смерница прописаних планским документима вишег хијерархијског нивоа;
- укључивање јавности у процес планирања и доншења одлука везаних за развој предметног подручја.

3. ПОРЕЂЕЊЕ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОРА НАЈПОВОЉНИЈЕГ РЕШЕЊА СА АСПЕКТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Поређење варијантних решења је извршено на основу позитивних и негативних утицаја које би варијантна решења имала у датом простору.

Позитивни ефекти вредновани су са аспекта утицаја на:

- Стање животне средине и природне вредности;
- Створене вредности, демографске карактеристике, стање и очуваност природног и културног наслеђа и привредне активности;
- Инфраструктурну и комуналну опремљеност подручја у обухвату Плана;
- Урбанистичке услове и могућност контролисаног управљања простором.

Најприхватљивије решење са аспекта заштите животне средине било би оно које би омогућило примену мера за спречавање негативних утицаја, рационално коришћење природних ресурса, спровођење контроле квалитета животне средине и поштовање еколошких начела и принципа одрживог развоја.

Усвајање Плана генералне регулације за насеља Ада и Мол представља најбоље решење са аспекта контролисаног управљања простором, заштите природних ресурса и животне средине (квалитета ваздуха, вода, земљишта, заштићених подручја) и заштите културног наслеђа, у складу са еколошким начелима и принципима одрживог развоја.

4. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Проценом утицаја Планом предвиђених решења на животну средину уочава се усклађивање просторног развоја насеља Ада и Мол са условима природног окружења. Еколошки фактори у простору чине веома сложен систем јер се узајамно условљавају и мењају, а њихова интеракција готово увек има реверзибилни карактер.

Процена утицаја планских решења на животну средину извршена је квалитативном анализом и евалуацијом могућих утицаја, са циљем утврђивања значаја утицаја према критеријумима прописаним Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

С обзиром да је анализом постојећег стања животне средине у насељу Ада и Мол уочен одређени степен деградације природних ресурса, као последице кумулативног дејства низа природних и антропогених фактора, Планом су предвиђене мере и активности у циљу санације постојећег стања и даљег развоја насеља у складу са основним принципима одрживог развоја.

Реализацијом планских решења обезбедиће се унапређење стања основних природних ресурса:

- адекватно инфраструктурно опремање простора у обухвату Плана које ће бити у функцији заштите свих природних добара и ресурса,
- коришћење обновљивих извора енергије: енергије сунца, геотермалне енергије – енергије тла (примена топлотних пумпи) и термалних вода, биомасе и биогаса,
- заштита и одрживо коришћење природног и културног наслеђа,
- успостављање савременог начина управљања комуналним и осталим врстама отпада.

4.1. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ВАЗДУХ

На територији обухваћеној овим Планом, регистрован је одређени број индустријских комплекса који својим радом могу угрозити квалитет животне средине, посебно негативно утичући на квалитет ваздуха, воде и земљишта као природних ресурса.

Израдом локалног регистра извора загађивања на територији целокупне општине Ада, са мониторингом стања животне средине биће омогућена интегрална заштита природних ресурса која се односи на насеља која сеу предмет овог Плана.

У контексту заштите ваздуха као природног ресурса, значајан проблем представља саобраћај у насељу, који пролази кроз урбану насељску структуру и централну зону. Поред тога, има веома неповољан утицај на функционисање урбаних садржаја и унутарнасељску саобраћајну матрицу.

Негативан утицај на квалитет ваздуха у оквиру насеља, а чији су узрок саобраћајне манифестације, нарочито у коридору главне насељске саобраћајнице, односи се на кумулативне утицаје повећања концентрације аерозагађујућих материја (гр. прилог), као последица рада мотора са унутрашњим сагоревањем.

Како би се постојеће стање квалитета ваздуха довело у границе прихватљивости, потребно је предузети активне мере заштите, организованим подизањем заштитног зеленила, као и одговарајућим мерама одржавања. У планском периоду потребно је тежити унапређењу квалитета ваздуха (који одговара свим захтевима живота у урбаној средини), кроз организовано спровођење свих мера заштите и утврђивањем мониторинга ваздуха као природног ресурса.

Планске мере и активности у контексту формирања зелених површина у виду паркова, скверова и уличног зеленила у великој мери ће побољшати санитарно хигијенске услове у насељу.

Развој саобраћајне инфраструктуре у планском периоду је у складу са свим принципима одрживог развоја јер предвиђа изградњу облазница чиме ће теретни саобраћај бити измештен из самог урбаног ткива насеља. Ово планско решење ће повољно утицати и на промену свих параметара животне средине у оквиру урбаног простора што ће резултирати вишим квалитетом урбаног живљења. Ипак овај аспект је занемарљив у поређењу са позитивним резултатима које ово решење носи.

У наредној табели дате су граничне вредности емисије за комерцијална (привредна возила) на којих се према Еуро стандардима треба придржавати за сва возила која транзитирају постојећим саобраћајницама. Уколико су измерене вредности емисије веће од наведених вредности, евидентно је загађење ваздуха услед повећане емисије полутаната у коридорима ових саобраћајница.

Загађујућа материја	ЕУРО 3	ЕУРО 4	ЕУРО 5
CO [g/kWh]	2,1	1,5	1,5
C _x H _y [g/kWh]	0,66	0,46	0,46
NO _x [g/kWh]	5,0	3,5	2,0
Честице [g/kWh]	0,02	0,02	0,02
Дим (m ⁻¹)	0,8	0,5	0,5

Материје које у највећој мери загађују ваздух, а емитују се са несанитарних депонија су азотни и сумпорни оксиди, диоксини, фурани, прашина и тешки метали. Емитује се и депонијски гас, као нус-продукт процеса разградње депонованог отпада, који садржи око 50% метана. Поред тога, емитују се и непријатни мириси, који имају значајан утицај на квалитет живота у околини депонија, те се санација и рекултивација ових површина, као планско решење оцењује као веома позитивно са аспекта заштите животне средине, односно обезбеђења санитарно-хигијенских услова насеља.

4.2. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ВОДУ

Вода и водотоци као добра од општег интереса за задовољење општих и појединачних интереса под посебном су заштитом и користе се под условима и на начин који одређује Закон о водама.

У погледу утицаја саобраћајне инфраструктуре на воду као природни ресурс, потенцијални утицаји могу бити услед акцидентних ситуација, у случају аутоцистерни које превозе опасне материје и чијим се изливањем (расипањем) могу изазивати директни и директни утицаји на параметре стања животне средине, живот и здравље људи, природна добра и створене вредности. Настанак ових акцидентних ситуација је повремениг карактера, без могућности прописивања посебних мера за спречавање јер су и локације случајне. На местима где су статистички утврђене могуће локације акцидената, могу се предузети мере које ће ублажити или минимизирати могуће настајање акцидентних ситуација (постављање ограда, зеленила). Законом о транспорту опасног терета („Сл. Гласник РС“, бр. 88/2012) су уређена овлашћења државних органа и специјализованих организација у транспорту опасног терета, **посебни услови под којима се обавља транспорт опасног терета, начин обављања транспорта опасног терета, поступци у случају ванредних догађаја у транспорту опасног терета** и надзор над извршавањем овог закона у друмском, железничком, ваздушном и водном саобраћају.

Током редовне експлоатације саобраћајне инфраструктуре утицаји могу бити мањег обима, локалног карактера (цурење уља, горива). Такође, потребно је нагласити евидентан утицај у току зимског периода у контексту одржавања путева (со, камени агрегат), чијим спирањем са ових површина је непосредно угрожен квалитет подземних и површинских вода, као и околног земљишта.

У планском периоду потребно је вршити континуирану контролу количине средстава за одржавање путева у току зимског периода, чиме ће се обезбедити минимални утицај на овај природни ресурс.

Сви планирани садржаји (објекти станица за снабдевање горивима -ССГ-ма и сл.) који могу представљати потенцијални ризик, морају бити евидентирани и у оквиру њиховог технолошког процеса морају се предузети мере континуиране контроле евентуалних акцидентних ситуација (повећана угроженост од хемијских удеса).

Заштита вода од загађења се обезбеђује изградњом канализационе мреже, забраном испуштања загађених вода и свих штетних материја у реципијенте, утврђивањем заштитних зона око изворишта, планском изградњом уређаја за пречишћавање отпадних вода и предузимањем других одговарајућих мера, што је предметним Планом и прописано.

Обавеза за индустријске и производне објекте, који испуштањем штетних материја могу угрозити воду, односи се на претходно пречишћавање кроз предтретман, а затим вршење евакуације отпадних вода на заједничко пречишћавање са санитарном и атмосферском отпадном водом, пре упуштања у реципијент.

Заштита вода од загађивања спроводи се у складу са Планом за заштиту вода од загађивања, којим се утврђују нарочито: мере за спречавање или ограничавање уношења у воде опасних и штетних материја, мере за спречавање и одлагање отпадних и других материја на подручјима на којима то може утицати на погоршање квалитета вода, мере за пречишћавање загађених вода, начин спровођења интервентних мера у одређеним случајевима загађивања, организације које су дужне спроводити поједине мере, рокови за смањење загађивања воде, као и одговорности и овлашћења у вези са спровођењем заштите.

Планом је предвиђено да се канализациони систем у насељу развија и даље као сепаратни (посебно прихватају атмосферске, а посебно отпадне воде из домаћинства и индустријских погона), с тим да је неопходно је извршити реконструкцију постојећих главних канала да би се створили бољи услови за прихватање атмосферских вода и снижавање подземних вода.

Заједничко постројење за пречишћавање отпадних вода за насеља Ада и Мол у југоисточном делу обухвата Плана је савремене технологије, те је предвиђено да и након изградње комплетне канализационе мреже подмирује потребе насеља дуги низ година.

4.3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ЗЕМЉИШТЕ

Утицај саобраћајне инфраструктуре на земљиште као природни ресурс, није значајан, осим у акцидентним ситуацијама. У том контексту, око станица за снабдевање горивом, неопходно је детерминисати зоне заштите од пожара и спроводити мере заштите, у складу са важећим прописима.

Такође, гробља су могући извори директног загађења земљишта органском материјом, односно представљају стални извор нитрата и нитрита, који се споро разграђују, а релативно лако транспортују. Као мера заштите, неопходно је успоставити мониторинг земљишта и воде контролним пијезометрима.

Неуређена одлагалишта отпада – дивље депоније и сметлишта, представљају специфичне објекте који могу да имају значајан негативан утицај на животну средину. Непосредно се јавља утицај на ваздух, подземне и површинске воде, земљиште и угрожавање буком.

Неадекватно депоновање отпада на несанитарним депонијама доводи до загађивања земљишта и подземних вода. Падавине које се филтрирају кроз масу депонованог отпада растварају штетне материје, које спирањем доспевају у земљиште и подземне воде. Додатни проблем је да загађивање тла нема искључиво локални карактер, него долази до загађивања тла и подземних и површинских вода на ширем простору, а посредно и до угрожавања флоре и фауне у и на тлу. Угрожавање буком се јавља током извођења операција на депонији радом грађевинских машина за разношење, равнање и збијање отпада.

У контексту заштите земљишта, токсичне растворе и различите неразградиве материјале, који се користе у току производње или се јављају као отпад у процесу производње потребно је одлагати у одговарајуће контејнере, а потом транспортовати од стране надлежних комуналних организација или на основу потписаних уговора.

Начин нешкодљивог уклањања животињских лешева је дефинисан на основу Правилника о начину нешкодљивог уклањања и искоришћавања животињских лешева и Правилника о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла, ветеринарско-санитарним условима за изградњу објеката за сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, начину спровођења службене контроле и самоконтроле, као и условима за сточна гробља и јаме гробнице.

Нешкодљиво уклањање лешева животиња и других отпадака животињског порекла врши се у складу са Законом о ветеринарству, до објеката за сабирање, прераду или уништавање отпада животињског порекла на начин који не представља ризик по друге животиње, људе или животну средину. У изузетним случајевима лешеви животиња се закопавају или спаљују на сточном гробљу или јами гробници (лешеви кућних љубимаца, лешеви животиња у неприступачним подручјима и они који су сврстани у другу категорију у случају избејања нарочито заразних болести) у складу са важећим Правилником о утврђивању мера раног откривања и дијагностике заразне болести трансмисивних спонгиоформних енцефалопатија, начину њиховог спровођења, као и мерама за спречавање ширења, сузбијање и искорењивање ове заразне болести.

Прописаним управљањем отпадом, као и отпадом животињског порекла оствариће се директан позитиван утицај на очување земљишта као природног ресурса.

У контексту детерминације деградираних локалитета, за које је општина Ада и Мол у обавези да реализује, а која је дефинисана Уредбом о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма ("Службени гласник РС", бр. 88/10) - на предметном простору је општински орган надлежан за послове заштите животне средине закључио да нема деградираних локалитета. Због релативне удаљености регионалне депоније (Киkinда), на предметном простору предвиђена изградња трансфер станице у Ади.

4.4. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ПРИРОДНА ДОБРА И ПЕЈЗАЖ (ФЛОРА, ФАУНА И БИОДИВЕРЗИТЕТ)

Све активности предвиђене Планом су усмерене на заштиту, коришћење и развој простора заштићених природних добара. Планом је предвиђено спровођење мера заштите за заштићена подручја, станишта заштићених и строго заштићених врста, еколошки коридор Тисе, као и мере заштите геолошког и палеонтолошког наслеђа.

Забрана активности које би негативно утицале на заштићена природна добра и станишта заштићених и строго заштићених врста у функцији су њиховог очувања.

Планска решења ће позитивно утицати на пејзаж јер је планирано уређење површина под зеленилом (паркови, скверови и друге јавне зелене површине, улично зеленило; зелене површине ограниченог коришћења односно: спортско-рекреативне површине, зелене површине комплекса школа и предшколских установа, зелене површине радних комплекса и радних комплекса пољопривредне производње са становањем, зелене површине у оквиру становања; као и зелене површине специјалне намене односно: заштитно зеленило и зелене површине гробља), њихов равномернији распоред и повезивање у континуиран систем зелених површина.

Значај заштитног зеленила огледа се у чињеници да је главна функција ових површина смањење неповољних услова микросредине - ублажавање доминантних ветрова, смањење индустријског загађења и неповољног дејства саобраћаја, везивање земљишта и заштита од ерозије.

Планом је предвиђено да се заштитно зеленило формира уз канал Буцак и мелиорационе канале, у оквиру комуналних површина (планирана локација за водозахват, уређај за пречишћавање отпадних вода, насељска гробља) и на свим деградираним површинама предложеним за рекултивацију, тако да се изабере дендролошки материјал отпоран на природне и новостворене станишне услове.

4.5. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА СТАНОВНИШТВО

На здравље становништва утичу многобројни фактори свакодневног живота, међу којима су најзначајнији услови радне и животне средине. Човек је изложен загађењу ваздуха, воде, земљишта, а индиректно и хране и производа који се употребљавају у домаћинству.

Планиране активности унапредиће квалитет животне средине предметног простора односно у функцији су смањења постојећих негативних утицаја на здравље становника предметног простора.

Неодговарајући квалитет воде за пиће има лоше рефлексије на здравље људи. Обезбеђење адекватног водоснабдевања свих корисника позитивно ће се одразити на квалитет урбаног живљења становништва насеља.

Негативан утицај надземних водова односи се на присутност електромагнетног поља у близини самих електроенергетских водова, које може утицати на здравље људи, ако су дуготрајно изложени његовом утицају. Да би се избегао негативан утицај на људе, око ових објеката се обезбеђује заштитни коридор, тј. сигурносно растојање и нормира се висина проводника.

Техничким мерама, постављањем заштитног ужета и уземљењем, надзми вод се штити од пренапона услед атмосферског пражњења.

У наредном периоду предвиђена је потпуна дигитализација телефонске мреже, што подразумева увођење дигиталних комутационих центара и дигиталних система преноса у свим равнима мреже. Ово подразумева и полагање каблова са оптичким влакнима, као медијумом преноса на свим нивоима, како међумесне мреже, тако и месне мреже.

Ова мрежа ће бити грађена подземно у земљаним рововима и кабловској канализацији где то у насељу буде потребно. Оптички каблови биће додатно постављени у заштитним ПВ цевима. Трасе планираних подземних мрежа биће у коридорима саобраћајница.

Редован процес радио-релејне станице, антенски стуб са антенама и контејнер са радио-релејним уређајима, одвија се путем зрачења електромагнетних таласа (микроталаса).

Ово зрачење је усмерено, малих снага, са веома малом ширином снопа свега неколико степени, а поље брзо опада са удаљавањем од правца максималног зрачења. Стога анализа сваке појединачне антене би показала да због мале снаге зрачења радио - релејне антене, јачина поља не прелази границу дозвољену за људе нигде осим у непосредној близини извора, тј. антене, на растојањима до максимално неколико метара. Извесна опасност по људе, према томе може настати само уколико се човек односно део тела нађе у непосредној близини антене. Приступ антени могу имати само професионално обучена лица, која у случају рада непосредно испред антене морају искључити радио-релејни предајник. При изградњи антенских стубова и постављању антенског система за пренос сигнала морају се поштовати мере предвиђене законским и другим прописима које подразумевају нормативе и стандарде за ту врсту објеката, као и мере и услове, које утврђују надлежни органи и организације, које издају услове и сагласности.

4.6. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА КУЛТУРНА ДОБРА

С обзиром да су у обухвату Плана утврђени, у складу са Законом о културним добрима, објекти који чине идентитет насеља и усмеравају његов будући развој, предвиђене су мере које се односе на очување, даље истраживање и адекватну презентацију.

4.7. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ ПРИ ИЗГРАДЊИ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Водопривредна инфраструктура

Планска решења у области **водопривредне инфраструктуре** односе се на:

- снабдевање водом највишег квалитета развојем регионалног система водоснабдевања (у овом случају регионални систем горње Тисе), из којег ће се снабдевати становништво насеља општине Ада, као и само они технолошки процеси у којима је неопходна вода највишег квалитета;
- развој канализационог система као сепаратног (као и досада), тако да се посебно одводе отпадне, а посебно сувишне атмосферске воде;
- индустријске отпадне воде решаваће се посебним системом;
- реконструкција постојећег система односно досадашњег начина сакупљања и одвођења отпадних вода и доградња нових делова система;
- решавање индустријских отпадних вода посебним системом (зависно од врсте и типа загађене воде, вршиће се њихово претходно пречишћавање кроз предтретман, до нивоа квалитета који задовољава санитарно-техничке услове за испуштање у јавну канализацију, а потом заједничко пречишћавање са санитарном и атмосферском отпадном водом);
- пре упуштања отпадних вода у реципијент предвиђа се њихово пречишћавање на централном постројењу за пречишћавање отпадних вода;
- до изградње канализације целог насеља, проблем отпадних вода решаваће се водонепропусним септичким јамама са редовним пражњењем аутоцистернама (према условима надлежног ЈКП-а);
- етапну реализацију канализационе мреже и довршавање постројења за пречишћавање отпадних вода;
- Тису као водопријемник пречишћених отпадних вода.

Планом су дати услови за уређење и изградњу водопривредне инфраструктуре (водоводне мреже, канализационе мреже, атмосферске канализације), услови за уређење и изградњу водопривредних комплекса (комплекс фабрике за припрему воде за пиће, комплекс постројења за пречишћавање отпадних вода, канали), као и услови за прикључење на водопривредну инфраструктуру. Посебан акценат је стављен на пречишћавање отпадних вода (комуналних, индустријских, зауљених атмосферских), као планска решења која доприносе побољшању квалитета животне средине.

Саобраћајна инфраструктура

Као неопходност процењена је потреба за утврђивање мониторинга квалитета ваздуха, воде и земљишта у домену утицаја саобраћаја, нарочито у зонама садржаја са повећаним ризиком функционисања (главна насељска саобраћајница, станице за снабдевање горивима – ССГ-ма и складишта горива). Током изградње и експлоатације саобраћајних капацитета морају се предузети мере и контрола негативних утицаја на животну средину, а ако до акцидената дође морају се предузети мере брзе санације и рекултивације како не би дошло до нежељених импликација.

Електроенергетска и електронска комуникациона инфраструктура

Планиране активности неће имати утицаја на електроенергетску и електронску комуникациону инфраструктуру, уз поштовање заштитних коридора око инфраструктурних објеката и система.

Планска решења електроенергетске инфраструктуре, која подразумевају изградњу електроенергетске мреже, високонапонске и нисконапонске на простору обухвата Плана, планирана су у складу са плановима развоја електроенергетске мреже, односно условима надлежних предузећа.

У наредном периоду планира се економичан развој и даља децентрализација електронске комуникационе мреже. Планирано је увођење оптичких каблова и у домен приступне мреже, у циљу потпуне дигитализације система и могућности пружања најквалитетнијих и најбржих услуга и различитих сервиса (говор, подаци, мултимедијални сервиси итд).

Термоенергетска инфраструктура

Постојећи капацитети и изграђеност гасоводне инфраструктуре на подручју обухвата плана, задовољавају садашње потрбе потрошача у насељу Ада и Мол и пружају могућност даљег проширења и изградње у циљу задовољења свих потрошача природног гаса на предметном подручју.

Развој термоенергетске инфраструктуре биће у функцији привредног развоја, побољшања услова стандарда и живота, као и заштите животне средине. На такав позитиван тренд нарочито ће утицати стимулисање развоја и коришћења алтернативних обновљивих облика енергије.

Одговорно и штедљиво поступање са енергентима, којих има све мање, управо је на сектору градње све важније. Траже се концепти који су уједно еколошки оправдани и економични. Уважавање појединих аспеката више није довољно, уколико се желе остварити циљеви попут удвостручења енергетске продуктивности или енергетска градња као допринос заштити животне средине и климатских услова.

Неопходно је радити на развоју и коришћењу нових и обновљивих облика енергије, и на подстицању градитеља и власника објеката да примене енергетски ефикасна решења и технологије у својим зградама, ради смањења текућих трошкова. Енергетски ефикасна градња подразумева изградњу објеката тако да се обезбеди удобан и конфоран боравак у објекту у свим временским условима, са што мање утрошене енергије.

5. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И УНАПРЕЂЕЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ЦИЉУ СПРЕЧАВАЊА И ОГРАНИЧАВАЊА НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

У Извештају о стратешкој процени, вредновани су и процењени могући значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом Плана и предложене су мере за смањење негативних утицаја на животну средину. Такође, концепт заштите животне средине у Плану предвиђа читав низ мера и услова заштите које имају како превентивни тако и санациони карактер.

Како би се ваздух, воде (површинске и подземне) и земљиште, као природни ресурси заштитили од негативних утицаја, инвеститори су обавезни да за све објекте који могу имати негативног утицаја на животну средину израде Студију о процени утицаја на животну средину, у складу са Законом о заштити животне средине ("Сл. гласник РС", бр. 135/04, 36/09, 36/09-др. закон, 72/09-др. закон и 43/11-УС), Законом о процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 135/04 и 36/09), Правилником о садржини студије о процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 69/05), Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 114/08), као и у складу са другим прописима из ове области.

За постројења и активности која могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину или материјална добра, врсте активности и постројења, надзор и друга питања од значаја за спречавање и контролу загађивања животне средине, уређују се услови и поступак издавања интегрисане дозволе, која је дефинисана Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине ("Сл. Гласник РС", број 135/04).

Врсте активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола класификују се према нивоу загађивања и ризику који те активности могу имати по здравље људи и животну средину, укључујући и друге технички сродне активности које могу произвести емисије и загађење животне средине. Уредбом о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола ("Сл. гласник РС", бр. 84/05) и Уредбом о критеријумима за одређивање најбољих доступних техника, за примену стандарда квалитета, као и за одређивање граничних вредности емисија у интегрисаној дозволи ("Сл. гласник РС", бр. 84/05) ближе су прописани услови за издавање интегрисане дозволе.

Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине прописано је да ће оператер, за постојећа постројења и активности, прибавити дозволу најкасније до 2015. године у складу са Програмом усклађивања појединих привредних грана са одредбама овог закона. Уредбом о утврђивању Програма динамике подношења захтева за издавање интегрисане дозволе ("Сл. гласник РС", бр. 108/08) утврђени су рокови у оквиру којих се подносе захтеви за издавање интегрисане дозволе, по врстама активности и постројења.

Постројења у којем се обављају активности у којима је присутна или може бити присутна опасна материја у једнаким или већим количинама од прописаних, регулисана су Законом о заштити животне средине ("Сл. гласник РС", бр. 135/04, 36/09-др. закон, 72/09-др. закон, 43/11-УС), као техничка јединица унутар комплекса где се опасне материје производе, користе, складиште или се њима рукује (у даљем тексту: севесо постројење).

Неки од прописа који се односе на ову материју су: Национални програм заштите животне средине ("Сл. гласник РС", бр. 12/10), Правилник о Листи опасних материја и њиховим количинама и критеријумима за одређивање врсте документа које израђује оператер севесо постројења, односно комплекса ("Сл. гласник РС", бр. 41/10), Правилник о садржини обавештења о новом севесо постројењу односно комплексу, постојећем севесо постројењу, односно комплексу и о трајном престанку рада севесо постројења, односно комплекса ("Сл. гласник РС", бр. 41/10), Правилник о садржини политике превенције удеса и садржини и методологији израде Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса ("Сл. гласник РС", бр. 41/10), Закон о ванредним ситуацијама.

5.1. ОПШТЕ МЕРЕ У ТОКУ ИЗГРАДЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ ОБЈЕКТА

Током извођења радова на припреми терена и изградњи објекта потребно је планирати и применити следеће мере заштите:

- носилац пројекта је дужан да поштује Закон о планирању и изградњи, као и подзаконска акта донета на основу овог Закона;
- вршити редовно квашење запрашених површина и спречити расипање грађевинског материјала током транспорта;
- утврдити обавезу санације земљишта, у случају изливања уља и горива током рада грађевинских машина и механизације;
- отпадни материјал који настане у процесу изградње (комунални отпад, грађевински материјал и метални отпад, пластика, папир, старе гуме и сл.) прописно сакупити, разврстати и одложити на за то предвиђену и одобрену локацију;
- материјал из ископа одвозити на унапред дефинисану локацију, за коју је прибављена сагласност надлежног органа; транспорт ископаног материјала вршити возилима која поседују прописане кошеве и систем заштите од просипања материјала;
- ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах прекине радове и обавести надлежну организацију за заштиту споменика културе;
- ако се у току радова наиђе на природно добро које је геолошко-палеонтолошког типа и минеролошко-петрографског порекла, за које се претпоставља да има својство природног споменика, извођач радова је дужан да о томе обавести надлежну организацију за заштиту природе.

5.2. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

С обзиром да је анализом постојећег стања животне средине у насељу Ада и Мол уочен одређени степен деградације природних ресурса, као последице кумулативног дејства низа природних и антропогених фактора, Планом су предвиђене мере и активности у циљу санације постојећег стања и даљег развоја насеља у складу са основним принципима одрживог развоја.

Опште мере заштите природних ресурса и створених вредности односе се на:

- снабдевање корисника довољним количинама воде за пиће одговарајућег квалитета;
- изградњу комплетне канализационе мреже на територији насеља;
- пречишћавање отпадних вода на постојећем савременом постројењу за пречишћавање, и циљу постизања потребног квалитета отпадне воде, пре упуштања у реципијент, реку Тису;
- реконструкцију и редовно одржавање каналске мреже за одвођење атмосферских вода;
- унапређење микроклиматских и санитарно-хигијенских услова насеља повећањем и повезивањем свих зелених површина у континуирани систем;
- санацију и рекултивацију постојећих одлагалишта отпада;
- имплементацију међуопштинског споразума који обавезује општину Ада да отпад са територије општине одвози на саниратну депонију на територији општине Кикинда;
- изградњу планиране трансфер станице на територији општине Ада у циљу минимизације количина отпада које ће бити предмет коначне диспозиције на депонији у Кикинди;
- едукацију грађана у циљу повећања свести о значају заштите животне средине и управљања отпадом као њеног интегралног дела, као и имплементацију одређених видова селекције отпада на извору, односно у домаћинствима;
- успостављање трајних активности на изради локалног регистра извора загађивања;
- решавање проблема уклањања отпада животињског порекла у складу са Законом о ветеринарству и пратећом законском регулативом.

За постројења и активности која могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину или материјална добра, врсте активности и постројења, надзор и друга питања од значаја за спречавање и контролу загађивања животне средине, уређују се услови и поступак издавања интегрисане дозволе, која је дефинисана Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС”, број 135/04).

Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине прописано је да ће, за постојећа постројења и активности оператер, прибавити дозволу најкасније до 2015. године у складу са Програмом усклађивања појединих привредних грана са одредбама овог закона. 2008. године донета је Уредба о утврђивању Програма динамике подношења захтева за издавање интегрисане дозволе („Службени гласник РС”, број 108/2008) којом се утврђују рокови у оквиру којих се подносе захтеви за издавање интегрисане дозволе, по врстама активности и постројења.

Постројења у којем се обављају активности у којима је присутна или може бити присутна опасна материја у једнаким или већим количинама од прописаних (у даљем тексту: севесо постројење), регулисана су Законом о заштити животне средине и другим подзаконским актима, као техничка јединица унутар комплекса где се опасне материје производе, користе, складиште или се њима рукује.

За све објекте који могу имати утицаја на животну средину, надлежни орган може прописати израду Студије процене утицаја на животну средину у складу са Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС”, број 135/04), Законом о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, број 135/04), Правилником о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије”, број 69/2005) и Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије”, број 84/2005).

Посебне мере за постројења и радне садржаје³

Услови који се односе на сва постојећа и планирана постројења и радне садржаје на простору у обухвату Плана су:

- применити опште и посебне санитарне мере и услове предвиђене законом и другим прописима којима се уређују послови санитарног надзора, као и прибављене услове/сагласности надлежних органа и организација;
- фекалне отпадне воде испуштати у водонепропусну септичку јаму (као прелазно решење) или одводити интерном канализацијом у јавну канализациону мрежу;
- све технолошке отпадне воде, преко сливних решетки, сакупљати и одводити у водонепропусну септичку јаму уз претходан третман на таложнику и сепаратору или их упуштати у јавну канализацију, а по извршеном одговарајућем третману којим се обезбеђује прописани квалитет за испуштање у канализациону мрежу односно реципијент;
- спроводити мере заштите животне средине (ваздуха, воде, земљишта, заштите од буке) и адекватно управљање насталим отпадом.

5.2.1. Мере заштите ваздуха

Основна мера за спречавање и ограничавање негативног утицаја на квалитета ваздуха, као природног ресурса, у насељима Ада и Мол односи се на успостављање мониторинга квалитета ваздуха, у складу са законском регулативом од стране надлежне институције, као и евиденцијом потенцијалних загађивача са утврђеним програмом праћења њиховог рада.

³ Према Упутству о минималним условима за заштиту животне средине, објављеним од стране надлежног министарства за послове заштите животне средине 2010. године

Заштита ваздуха ће се обезбедити применом следећих општих мера:

- уважавати Закон о заштити ваздуха и пратећа подзаконска акта;
- вршити мониторинг квалитета ваздуха на основу утврђене мреже мерних станица и/или мерних места у државној и локалној мрежи мерних станица;
- Вршити континуална и/или повремена мерења/узимања узорка загађујућих материја на фиксним локацијама;
- повремено мерити/узимати узорке загађујућих материја на мерним местима која нису обухваћена мрежом мониторинга квалитета ваздуха;
- поштовати Уредбу о поступању са супстанцама које оштећују озонски омотач, као и о условима за издавање дозвола за увоз и извоз тих супстанци, којом су дефинисани рок и распоред за смањивање потрошње контролисаних супстанци до њиховог потпуног искључивања из употребе, начин и поступци издавања дозволе за увоз или извоз контролисаних супстанци;
- изградити локални регистар извора загађивања животне средине у складу са Законом о заштити животне средине;
- вршити мониторинг квалитета ваздуха у зони интензивног утицаја саобраћаја, у централном делу насеља кроз који пролази пут и негативно утиче на еколошке параметре (манифестација буке, вибрација и емисија аерозагађења), као и у близини одређених производних објеката уколико постоји потреба.

Посебне мере заштите ваздуха за постројења су:

- поштовати Уредбу о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух;
- применити одговарајућа техничко-технолошка решења и мере, приликом пројектовања, градње и експлоатације постројења, којима се обезбеђује да емисија загађујућих материја у ваздуху задовољава прописане граничне вредности;
- уколико дође до квара уређаја којим се обезбеђује спровођење прописаних мера заштите, или до поремећаја технолошког процеса, услед чега долази до прекорачења граничних вредности емисије, носилац пројекта је дужан да квар или поремећај отклони или прилагоди рад новонасталој ситуацији, односно обустави технолошки процес како би се емисија свела у дозвољене границе у најкраћем року;
- у случају прекорачења граничних вредности нивоа загађујућих материја у ваздуху, обавезно је предузимање техничко-технолошких мера или обустављање технолошког процеса, како би се концентрације загађујућих материја свеле на ниво прописаних вредности;
- код стационарног извора загађивања, у току чијег обављања делатности се могу емитовати гасови непријатних мириса, обавезна је примена мера које ће довести до редукције мириса, иако је концентрација емитованих материја у отпадном гасу испод граничне вредности емисије;
- субјект новоизграђеног или реконструисаног стационарног извора загађивања за који није прописана обавеза издавања интегрисане дозволе или израде студије о процени утицаја на животну средину дужан је да пре пуштања у рад прибави дозволу.

5.2.2. Мере заштите вода

Заштита вода од загађења се обезбеђује изградњом канализационе мреже, забраном испуштања загађених вода и свих штетних материја у реципијенте, утврђивањем заштитних зона око изворишта, пречишћавањем отпадних вода преко постројења за пречишћавање отпадних вода одговарајућег капацитета, и предузимањем других општих и посебних мера.

У циљу заштите вода од загађења, у складу са Законом о водама ("Службени гласник РС", бр. 30/10) и Законом о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04, 36/09 и 72/09), предвиђене су следеће опште мере заштите вода за појединачне објекте:

- забрањено је испуштање отпадних вода у површинске и подземне воде, које прелазе граничне вредности емисије;
- забрањено је испуштање отпадних вода, које угрожавају добар еколошки статус стајаћих вода;
- забрањено је испуштање отпадних вода које су прекомерно термички загађене;

- поставити уређаје за континуирано мерење количине отпадних вода и израдити извештај о мерењу квалитета отпадних материја који се квартално доставља јавном водопривредном предузећу и надлежном Министарству;
- обавезно је биохемијско и механичко испитивање параметара квалитета отпадних вода.

У циљу заштите вода и водних ресурса, забрањује се упуштање било каквих вода у напуштене бунаре или на друга места где би такве воде могле доћи у контакт са подземним водама.

За технолошке отпадне воде обавезан је предtretман код сваког постројења које продукује такве воде, као и пречишћавање на постројењу пре упуштања у реципијент, тако да упуштена вода задовољава II класу квалитета воде.

Посебне мере заштите вода односе се на:

- заштиту изворишта водоснабдевања у складу са Правилником о начину одређивања и одржавања санитарне заштите изворишта за водоснабдевање, елиминисањем евентуалних активности које могу проузроковати загађења;
- планирање и развој сепаратног канализационог система;
- решавање индустријских отпадних вода посебним системом, а зависно од врсте и типа загађене воде претходно пречишћавање кроз предtretман, а затим заједничко пречишћавање са санитарном и атмосферском отпадном водом, у складу са Уредбом о граничним вредностима емисије загађујућих материја у води и роковима за њихово достизање (Сл. Гласник РС бр. 67/2011), при чему услови предtretмана индустријских отпадних вода треба да: заштите здравље особља које ради на одржавању канализационих система, заштите канализациони систем и објекте на њему, заштите процес пречишћавања отпадних вода на централном уређају и обезбеде одстрањивање из индустријских отпадних вода материје које се мало или никако не одстрањују на централном уређају за пречишћавање отпадних вода, а које могу угрозити захтевани квалитет вода реципијента;
- завршетак изградње постројења за пречишћавање отпадних вода;
- примену посебних хемијских и биолошких мера пречишћавања вода.

Планске мере које су у функцији заштите Тисе као еколошког коридора и природног реципијента односе се на:

- забрану испуштања непречишћених отпадних вода у канале и реку Тису као и на укидање свих илегалних испуста отпадних вода;
- опште и посебне мере заштите еколошког коридора и очувања функционалности и проходности коридора;
- мере заштите за заштитну зону еколошког коридора Тисе.

5.2.3. Мере заштите земљишта

Мере за санирање штетних утицаја на земљиште превасходно се односе на примену свих законских прописа и стандарда при изградњи инфраструктурних објеката, као и заштиту од евентуалних загађења.

Забраном коришћења пољопривредног земљишта у друге сврхе, осим у случајевима утврђеним Законом о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС”, бр. 62/06, 65/08 и 41/09) и овим Планом, забраном испуштања и одлагања отпадних и штетних материја, контролисаном применом минералних ђубрива и препарата за заштиту, избором адекватних технологија у обради земљишта и противерозионих мера, сачуваће се квалитет земљишта тј. његова физичка, хемијска и биолошка својства.

У контексту заштите земљишта, потребно је примењивати мере које се односе на заштиту функције земљишта, заустављање деградације земљишта и рекултивацију деградираних површина. Заштитита земљишта ће се обезбедити и:

- применом прописаних мера заштите при управљању комуналним и другим врстама отпада;
- сакупљањем, прерадом или уништавањем анималног отпада у објектима намењеним за прераду, обраду или уништавање лешева животиња и других отпадака животињског порекла, у складу са Законом о ветеринарству, при чему је локална самоуправа дужна да на својој територији организује зоохигијенску службу;
- трајном санацијом и рекултивацијом деградираних локација насталих услед стихијског и неконтролисаног одлагања отпада;
- примена биоразградивих материјала у зимском периоду за одржавање проходности свих јавних путева.

Значајна мера контроле је и континуирано праћење стања подземних вода (и земљишта) пијезометрима на местима потенцијалних угрожавања параметара животне средине (на местима где су лоциране бензинске станице, гробља и др).

Такође, значајна мера је евидентирање материјала који се користе за одржавање проходности категорисаних путева током зимског периода.

У контексту заштите земљишта, токсичне растворе, неразградиве материјале и опасне материје уопште, које се користе у току производње или се јављају као отпад потребно је одлагати у одговарајуће посуде (контејнере), а потом транспортовати од стране надлежних комуналних организација у складу са Законом и правилницима, као и усвојеним Регионалним и Локалним планом управљања отпадом.

Преласком на систем регионалног депоновања отпада, формирањем рециклажног центра и трансфер станице, односно одношењем отпада на санитарну регионалну депонију у Кикинди решиће се питање контролисаног одлагања комуналног и осталих врста отпада.

Посебне мере које се односе на **гробља**, као потенцијални извори загађења земљишта, су:

- у складу са резултатима хидрогеолошких истражних радова и закључцима и препорукама наменског геотехничког елабората, изградити пројекат насипања, односно планирати распоред места за сахрањивање и места за урне;
- извршити одговарајуће анализе материјала за насипање (минерални и хемијски састав тла, степен заступљености хумуса као неповољног чиниоца, водна, ваздушна и гранулометријска својства) и на основу добијених резултата дефинисати додатни супстрат, његов састав и процентуални састав по јединици запремине тла;
- насипање подручја гробишта изводити довољно рано, пре почетка коришћења, како би се омогућило природно слегање тла; узорке насута тла препуштеног природној консолидацији, након одређеног времена анализирати опитима стишљивости; насипање терена вршити у што већој мери материјалом истих или сличних физичко-механичких карактеристика, ради задржавања природне порозности тла;
- спровести неопходне техничке мере за површинско одводњавање, како у току градње, тако и по завршетку радова, односно у току експлоатације;
- предвидети застирање (асфалтирање, поплочавање и сл.) свих неозелењених површина око објеката;
- примењивати претходно наведене опште мере заштите животне средине, које се односе на мере заштите вода и земљишта;
- поштовати минимални ротациони турнус сахрањивања од 10 година;
- ризике од загађења животне средине у току експлоатације редукovati правилним укопавањем посмртних остатака и сталним одржавањем укупних површина које обухвата планирано гробље;
- чврсте отпадне материје са гробља (стари венци, остаци вештачког цвећа, комунални отпад) сакупљати у посебне контејнере, а одношење истих организовати преко овлашћеног комуналног предузећа;
- евентуалне постојеће септичке јаме и упијајуће бунаре затворити, а простор санирати;
- изградити и спровести пројекат озелењавања гробља (алеје, парковски део комплекса, површине за сахрањивање, заштитни појас уз ограђену границу гробља);

- редовно одржавати зелене и друге површине гробља тако да су задовољене њихове основне намене;
- вршити, по потреби, дератизацију комплекса гробља ангажовањем организације која је овлашћена за обављање ових послова;
- израдити упутство за поступање у случају удеса (пожар), односно ванредних ситуација (велика смртност епидемијских размера, изузетно ниске температуре, снажне падавине великог интензитета, поплаве и сл.), са дефинисаним начином утврђивања удеса, процедуром обавештавања, задужењима свих запослених и одговорној особи за отклањање последица у случају удеса, поступком евентуалне евакуације запослених;
- вршити праћење стања квалитета земљишта и евентуално постојећих површинских вода, као и подземних вода преко уграђених пијезометара постављених на одговарајућим местима, у односу на нагиб терена и правац кретања подземних вода.

Посебне мере за **станице за снабдевање горивима**, као објекта који могу бити потенцијални извор загађења у већим размерама су:

- спроводити претходно наведене опште мере заштите животне средине, као и посебне мере заштите вода и управљање насталим отпадом;
- у сектору резервоара, уградити пијезометар за праћење квалитета подземних вода, у свему у складу са претходно прибављеним условима надлежног органа;
- предвидети уградњу система за одсисавање бензинских и дизел пара и повратак у резервоар, односно цистерну, на свим аутоматима за издавање горива, као и на заједничком утакачком шахту;
- предвидети сепаратор масти и уља за пречишћавање зауљених отпадних вода из пратећих објекта (евентуална перионица, радионица за сервисирање возила) пре упуштања у канализацију или одређени реципијент;
- извршити уређење и озелењавање слободних површина (травњаци, жбунаста и висока вегетација) у складу са пројектом хортикултурног уређења;
- спроводити неопходне мере заштите од могућих удеса (пожар, изливање, просипање, исцуривање горива и др.), као и мере за отклањање последица у случају удесних ситуација (средства за противпожарну заштиту, поседовање одговарајућег сорбента и др.); прибавити сагласност надлежног органа на предвиђене мере заштите од пожара;
- израдити и спровести програм праћења утицаја пројекта на животну средину, који обухвата праћење квалитета подземних вода.

5.2.4. Мере заштите природних добара и непокетних културних добара

Планом су предвиђене мере и услови заштите природних добара, односно: заштићених подручја, станишта заштићених и строго заштићених врста, еколошког коридора Тисе (опште мере, посебне мере и мере за заштитну зону еколошког коридора Тисе), као и мере заштите геолошког и палеонтолошког наслеђа.

Такође, с обзиром да се у оквиру простора у обухвату овог Плана налазе и објекти који чине идентитет насеља и усмеравају његов будући развој, Планом су прописане мере и услови заштите непокретних културних добара.

Мере дефинисане у оквиру планског документа оцењују се као позитивне планске мере у циљу очувања и унапређења стања наведених вредности, и не изискују додатне посебне мере.

5.2.5. Мере заштите од буке

Применом следећих мера обезбедиће се заштита од буке у животној средини:

- јединица локалне самоуправе којој припадају насеља Ада и Мол - општина Ада, заштиту од буке врши у складу са Законом о заштити од буке ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10) и подзаконским актима, а што се односи на: акустично зонирање, доношење локалног акционог плана заштите од буке, односно обезбеђење услова и његово спровођење;

- за појединачна постројења надлежни орган може утврдити потребу мониторинга буке, на основу увида у Студије процене утицаја на животну средину и Захтева за издавање интегрисане дозволе;
- вршење мониторинга буке на меродавним локацијама у зони утицаја друмског саобраћаја, индустријских погона и угоститељских објеката на стамбене и пословно-стамбене објекте, утврђивањем меродавног нивоа буке у животној средини на отвореном простору за интервал дан/вече и ноћ;
- примена техничких мера заштите за постизање граничних вредности нивоа буке у животној средини на отвореном и у затвореном простору, прописаних Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 75/2010);
- формирање заштитних појасева зеленила у функцији заштитне баријере од утицаја буке и аерозагађења.

5.2.6. Мере заштите при управљања отпадом

Мере заштите при управљању отпадом, са директим утицајем на заштиту земљишта, површинских и подземних вода, односе се на обавезе да:

- јединица локалне самоуправе (општина Ада) на основу урађеног пописа постојећих неуређених депонија на територији коју обухвата изврши санацију и рекултивацију свих ових површина, у складу са Законом о управљању отпадом ("Сл. гласник РС" бр. 36/09 и 88/10);
- постојећи и планирани оператери у складу са Законом о управљању отпадом, Законом о амбалажи и амбалажном отпаду ("Сл. гласник РС" бр. 36/09) и подзаконским актима, дужни су да: израде планове управљања отпадом, обезбеде потребан простор за одлагање отпада, обезбеде потребне услове и опрему за сакупљање, разврставање и привремено чување различитих отпадних материја, да секундарне сировине, опасан и други отпад, предаје субјекту који има одговарајућу дозволу за управљање отпадом (складиштење, одлагање, третман и сл.);
- сваки генератор отпада је обавезан да, у складу са прописима, изврши карактеризацију и категоризацију отпада код надлежних организација и да у зависности од његове природе са њим и поступа у складу са законским прописима;
- опасан отпад се мора одлагати на посебан начин у складу са његовим карактеристикама, а забрањено је одлагање на депонију комуналног отпада;
- управљање електронским и медицинским отпадом, као и отпадом животињског порекла и посебним токовима отпада врши се у складу са законским прописима, а такође је забрањено одлагање је на комуналној депонији.

У погледу решавања проблематике третмана отпада животињског порекла, Закон о ветеринарству прописује систем који обухвата обавезе локалне самоуправе као и свакога ко својим радом ствара отпад животињског порекла.

Третман отпада животињског порекла у складу са овим Законом, подразумева нешкодљиво уклањање лешева животиња и других отпадака животињског порекла до објеката за сабирање, прераду или уништавање отпада животињског порекла на начин који не представља ризик по друге животиње, људе или животну средину.

У изузетним случајевима лешеви животиња се закопавају или спаљују на сточном гробљу или јами гробници у складу са Правилником о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла, ветеринарско-санитарним условима за изградњу објеката за сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, начину спровођења службене контроле и самоконтроле, као и условима за сточна гробља и јаме гробнице ("Службени гласник РС", бр. 31/2011) чл. 96. и Правилником о утврђивању мера раног откривања и дијагностике заразне болести трансмисивних спонгиоформних енцефалопатија, начину њиховог спровођења, као и мерама за спречавање ширења, сузбијање и искорењивање ове заразне болести ("Службени гласник РС", бр. 96/2010).

5.2.7. Мере приликом изградње и експлоатације инфраструктуре

Како би се избегао негативан утицај на животе и здравље људи, али и обезбедила заштита створених вредности, при изградњи инфраструктурних објеката обавезно је:

- спровођење превентивних мера заштите од пожара и могућих удеса приликом изградње и експлоатације инфраструктурних објеката обезбеђењем заштитних коридора (изливање, просипање, исцуривање загађујућих, опасних и/или запаљивих материја, пожари, експлозије и др), као и мера за санацију последица у случају удесних ситуација;
- заштита објеката од пожара и атмосферског пражњења, у складу са Законом о заштити од пожара и пратећим правилницима, као и Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења ("Службени листу СРЈ", бр. 11/96);
- спречавање емисије загађујућих материја у ваздух, воду и земљиште изнад дозвољених концентрација приликом изградње, реконструкције и експлоатације инфраструктуре и других активности, према прописаним мерама заштите;
- заштита од буке и спровођење мера звучне заштите приликом изградње, реконструкције и експлоатације инфраструктурних објеката у складу са Законом о заштити од буке у животној средини и пратећим прописа, при чему праћење нивоа буке треба вршити у складу са Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 75/10), Правилником о методологији за одређивање акустичких зона ("Службени гласник РС", бр. 72/10), Правилником о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке ("Службени гласник РС", бр. 72/10) и Правилником о методологији за израду акционих планова ("Службени гласник РС", бр. 72/10).

Мере приликом изградње и експлоатације водопривредне инфраструктуре

Мере приликом изградње и експлоатације водопривредне инфраструктуре односе се на услове за уређење и изградњу водопривредне инфраструктуре (водоводне и канализационе мреже, атмосферске канализације), дате Планом, а које се у циљу заштите вода од загађења, односе на следеће:

- Израдити елаборат зона и појасева санитарне заштите објеката за снабдевање водом за пиће;
- Зоне непосредне заштите бунара морају бити ограђене, као и комплекс изворишта водоснабдевања у целини;
- Забрана испуштања отпадних вода у површинске и подземне воде, које прелазе граничне вредности емисије;
- Забрана испуштања отпадних вода које су прекомерно термички загађене;
- Забрана упуштања било каквих вода у напуштене бунаре или на друга места где би такве воде могле доћи у контакт са подземним водама;
- Извршити предtretман отпадне воде индустрије до нивоа квалитета који задовољава санитарно-техничке услове за испуштање у јавну канализацију, па тек онда их упустити у насељску канализациону мрежу, у складу са Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање ("Службени гласник РС", бр. 67/11 и 48/12);
- Пре упуштања у реципијент, отпадне воде пречистити на насељском постројењу за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) до степена који пропише надлежно водопривредно предузеће, у складу са Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање ("Службени гласник РС", бр. 67/11 и 48/12).
- Пратити стање нивоа и квалитета подземних вода;
- Постављање уређаја за континуирано мерење количине отпадних вода и израда извештаја о мерењу квалитета отпадних материја који се квартално доставља јавном водопривредном предузећу, и надлежном Министарству;
- Обавеза биохемијског и механичког испитивања параметара квалитета отпадних вода;
- Атмосферске воде пре упуштања у реципијент очистити од механичких нечистоћа на таложнику, односно сепаратору уља и масти;

- Одвођење атмосферских вода из индустријских зона и комплекса вршити искључиво преко сепаратора уља и масти.

Мере приликом изградње и експлоатације саобраћајне инфраструктуре

Код изградње нових саобраћајних капацитета (обилазница, раскрснице и друго), потребно је придржавати се постојећих законских прописа и правилника, у циљу смањења деградације природе и смањења заузимања земљишта.

Реконструкцију постојећих саобраћајних капацитета, категорисаних путева и железничке пруге потребно је реализовати уз поштовање прописаних режима и мера заштите.

Мере приликом изградње и експлоатације електроенергетске инфраструктуре

При изградњи инфраструктурних објеката, неопходно је водити рачуна о поштовању прописа о техничким нормативима и стандардима, мерама и условима које надлежни органи издају при постављању и извођењу, односно изградњи објеката, као и неопходним удаљеностима инфраструктурних објеката од објеката где је сталан боравак људи.

С обзиром да се на територији обухвата Плана налазе надземни нисконапонски, средњенапонски водови закључно са 20 kV и надземни високонапонски водови 110 kV, обавезна је примена следећих мера:

- У близини 20 kV, надземног вода могу се градити објекти чије су сигурносне удаљености и растојања од 20 kV надземног вода дефинисане у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона 1 kV до 400 kV ("Службени лист СФРЈ" број 65/88 и 18/92). Испод самог далековода не могу се градити објекти, осим инфраструктурних подземних мрежа које се укрштају са истим;
- Заштитни коридор, у зависности од напонског нивоа, за водове од 110 kV је 25 m од осе вода са обе стране (укупно 50 m);
- При грађењу надземних водова морају бити испоштовани сви услови дефинисани Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона 1 kV до 400 kV, као и услови заштите дефинисани Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења ("Службени лист СРЈ", бр. 11/96), Правилником о техничким мерама за погон и одржавање електроенергетских постројења и водова ("Службени лист СРЈ", бр. 41/93), Правилником о техничким нормативима за заштиту електроенергетских постројења и уређаја од пожара ("Службени лист СФРЈ", бр. 74/90), Правилником о техничким нормативима за уземљење електроенергетских постројења називног напона изнад 1000V ("Службени лист СРЈ", бр. 61/95), Законом о заштити од нејонизујућих зрачења ("Службени гласник РС", бр. 36/09) и одговарајућим подзаконским актима;
- Техничким мерама постављањем заштитних ограда, уземљења, надземни водови ће се штитити од пренапона услед атмосферског пражњења;
- Испод самих далековода у заштитном коридору не могу се градити објекти, осим инфраструктурних подземних мрежа које се укрштају са истим.

Мере приликом изградње и експлоатације електронске комуникационе инфраструктуре

- При изградњи антенских стубова и постављању антенског система за пренос сигнала морају се поштовати мере предвиђене законским и другим прописима које се односе на нормативе и стандарде за ту врсту објеката, као и мере и услове, које утврђују надлежни органи и организације, које издају услове и сагласности;
- Сва опрема мора бити атестирана, обележена и прописно заштићена, са свим упутствима за безбедан рад;

- Антенски стуб треба пројектовати у складу са Правилником о техничким мерама за изградњу, постављање и одржавање антенских постројења ("Службени лист СФРЈ" бр. 1/69), Правилником о техничким нормативима за заштиту од атмосферског пражњења ("Службени лист СРЈ" бр. 11/96);
- Простор око базне радио-станице мора бити ограђен и недоступан за улазак неовлашћених лица, као и приступ објекту за смештање опреме и пењање на антенски стуб, при чему је на видљивим местима обавезно поставити упозорења о забрани приступа антенама;
- Приступ антенама могу имати само професионална лица која у случају интервенције и рада непосредно поред антена морају искључити радио-релејни предајник;
- Антенски стуб и антене морају имати адекватну громобранску заштиту;
- Обавезно је вршити мерења електромагнетног зрачења у близини стуба;
- У случају прекомерног зрачења које потиче од квара, предајник се мора искључити и што пре приступити отклањању узрока;
- Све инсталације за потребе рада овог система у комплексу се морају каблирати;
- Све електроинсталације се морају одржавати у исправном стању;
- Према важећим прописима о заштити од опасног дејства електричне енергије на свим уређајима и опреми под напоном се морају спровести заштитне мере: громобранска заштита, уземљење, димензионисање каблова, употреба одговарајуће изолације;
- Имајући у виду да је реч о заштити објекта од посебног значаја, у објекту технолошке опреме је потребно извести и дојаву пожара и дојаву провале, као и аларм у случају престанка рада климатизера;
- Антенски стуб је потребно обележити као препреку за обављање летења, за уочавање дању, ноћу и у условима смањене видљивости.

Мере приликом изградње термоенергетске инфраструктуре

Гасоводи

При избору трасе, пројектовању и изградњи гасовода, мора се осигурати безбедан и поуздан рад гасовода, као и заштита људи и имовине, тј. спречити могућност штетних утицаја околине на гасовод и гасовода на околину.

Изградња гасовода на експлоатационом пољу на којем се врши експлоатација минералних сировина и других геолошких ресурса, може се изводити само по претходно прибављеној сагласности, у складу са законом којим се уређује рударство.

Ширина заштитног појаса гасовода (за све пречнике) притиска 16 до 50 bara од насељених објеката је 30 m.

За гасовод високог притиска Планом су дата: минимална растојања спољне ивице подземних гасовода од других објеката или објеката паралелних са гасоводом, при укрштању гасовода са подземним линијским инфраструктурним објектима, минимална растојања подземних гасовода од надземне електро мреже и стубова далековода, као и минимално растојање спољне ивице надземних гасовода (притисак 16 до 50 bara) од путева. Ширина заштитног појаса гасовода (за све пречнике) притиска 16 до 50 bara од насељених објеката је 30 m.

Такође, за гасовод средњег притиска Планом су дате: минималне дубине укопавања; растојања у случају када се гасовод води паралелно са саобраћајницама; удаљеност укопаног гасовода средњег и ниског од стубова електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже; минимално дозвољено растојање при укрштању и паралелном вођењу гасовода средњег притиска са другим подземним инсталацијама; минимално дозвољено растојање гасовода средњег притиска до ближе ивице темеља објекта; односно правила укрштања гасовода са саобраћајницама, водотоцима и каналима.

Планом су дати и услови за гасовод ниског притиска, односно: дубина полагања гасовода; минимална прописана растојања гасовода ниског притиска у односу на укопане инсталације; удаљеност гасовода стубова електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже. Такође, у смислу услова и мера предочене су одредбе прописа за гасни прикључак, као дела дистрибутивног гасовода ниског притиска који спаја уличну мрежу са унутрашњом гасном инсталацијом.

Бушотине

- Удаљеност бушотине од заштитног појаса далековода, јавних објеката и стамбених зграда износи најмање две висине торња бушотине,
- Од ивице појаса и путева првог и другог реда, удаљеност осе бушотине мора износити најмање 30 m, а од других јавних саобраћајница, најмање 15 m,
- Објекти за експлоатацију нафте, земних гасова и слојне воде не смеју бити удаљени мање од 30 m од ивице јавних објеката и стамбених зграда и 10 m од ивице појаса јавних саобраћајница и заштитног појаса далековода и телефонских линија.

Комплекс ГМРС и МРС

Простор на коме се подиже ГМРС и МРС мора бити ограђен мрежом или неком другом врстом оградe. Удаљеност оградe од спољних зидова ГМРС и МРС мора бити 3 m. А ограда мора бити висока најмање 2 m.

Мерно-регулационе станице (МРС) се по правилу смештају у засебне објекте или металне ормане на посебним темељима, на прописаним растојањима од других објеката.

Све наведене мере везане за термоенергетску инфраструктуру, а које су детаљније конципиране у оквиру Плана, оцењују се као позитивне, са задовољавајућим нивоом детаљности у контексту заштите живота и здравља људи, природних и створених вредности и добара.

5.2.8. Мере заштите живота и здравља људи

Одрживо управљање природним вредностима и заштитом животне средине представља приоритетну меру заштите живота и здравља људи на територији обухвата Плана.

Мере заштите живота и здравља сваког појединца проистичу из Закона о здравственој заштити којим је дефинисано да се друштвена брига за здравље становништва остварује на нивоу Републике, аутономне покрајине, општине, односно града, послодавца и појединца.

Активности и мере којима се, у складу са овим Законом, у оквиру друштвене бриге за здравље обезбеђује здравствена заштита обухватају:

- 1) очување и унапређење здравља, откривање и сузбијање фактора ризика за настанак обољења, стицање знања и навика о здравом начину живота;
- 2) спречавање, сузбијање и рано откривање болести;
- 3) правовремену дијагностику, благовремено лечење, рехабилитацију оболелих и повређених;
- 4) информације које су становништву или појединцу потребне за одговорно поступање и за остваривање права на здравље.

Кроз наведене активности, а захваљујући спровођењу мера пореске и економске политике на републичком, покрајинском и локалном нивоу, којима се подстиче развој навика о здравом начину живота, обезбеђује се адекватна друштвена брига о здрављу становништва.

Приоритетну меру у циљу заштите живота и здравља људи на територији обухвата Плана представља одрживо управљање природним вредностима и заштитом животне средине, односно применом мера заштите и превентиве од:

1. штетних утицаја проузрокованих опасним материјама у ваздуху, води и земљишту,
2. одлагањем отпадних материја,
3. опасним хемикалијама,
4. изворима јонизујућих и нејонизујућих зрачења,
5. буке и вибрација.

Такође, као мера заштите живота и здравља људи дефинисана је и неопходност вршења систематских испитивања животних намирница, предмета опште употребе, минералних вода за пиће, воде за пиће и других вода које служе за производњу и прераду животних намирница и санитарно-хигијенске и рекреативне потребе, ради утврђивања њихове здравствене и хигијенске исправности и прописаног квалитета (мониторинг).

5.2.9. Мере заштите од ванредних ситуација

Деловање, проглашавање и управљање ванредним ситуацијама установљено је Законом о ванредним ситуацијама. Одредбе овог Закона односе се, поред осталог, и на успостављање адекватних одговора на ванредне ситуације које су узроковане елементарним непогодама, техничко-технолошким несрећама–удесима и катастрофама.

При утврђивању просторне организације и уређења насеља неопходно је поштовати и имплементирати опште принципе заштите од елементарних непогода и других несрећа, имајући у виду и постојећу просторну организацију. Општи принципи управљања ризиком од елементарних непогода и других несрећа су: планирање и имплементација превентивних мера и активности; заштита, отклањање могућих узрока угрожавања (превенција); приправност и правовремено реаговање; смањење утицаја елементарних непогода; спречавање других несрећа и умањење њихових последица (санација).

На утврђивање концепције просторног развоја утичу постојеће делатности са присутним факторима ризика, угроженост простора природним непогодама и функционална намена простора. Планирање намене и садржаја простора и имплементација мера превенције има за циљ спречавање или смањивање вероватноће настанка удеса и могућих последица, а организују се и спроводе на основу процене ризика и последица од удеса. Ове мере се односе на:

- адекватно просторно планирање и зонирање насеља (подразумева одређивање зона заштите, удаљености опасних активности од насеља, дислокацију постојећих ризичних садржаја, планирање одговарајућих садржаја у циљу спречавања ширења последица од потенцијалних удеса, итд.);
- специфичне услове за изградњу објеката и инфраструктуре са повећаним ризиком од удеса;
- израду анализе ризика од удеса и давање мишљења и сагласности на њих;
- избор и примену технологија чијом се експлоатацијом мање загађује животна средина и обезбеђује већи степен заштите од потенцијалног загађења;
- благовремено отклањање свих уочених техничко-технолошких недостатака;
- утврђивање траса транспорта опасних материја изван насељених места.

Према сеизмолошкој регионализацији, подручје предметне општине Ада припада зони од 7°MCS скале. Земљотрес датог интензитета припада категорији силних потреса, те су нужне активне и пасивне мере заштите од труских померања.

Заштита од земљотреса обезбедиће се:

- строгом применом грађевинско техничких прописа за грађење објеката на сеизмичком подручју, при пројектовању и изградњи нових и реконструкцији постојећих објеката;
- поштовањем прописаних минималних ширина саобраћајних коридора, како би се обезбедили слободни пролази у случају зарушавања.

Од природних водотока најзначајнији је река Тиса, на којој постоје одбрамбени насипи. С обзиром на то да су осцилације водостаја Тисе око 5 метара у току године, при високим водостајима Тисе подземне воде могу угрозити ниске терене. На територији општине Ада постоји Ађанска бара, аутохтона река познатија као Буџак, која није значајнија у хидрографском смислу, али је при високим подземним водама од великог значаја, јер врши одводњавање ове територије.

Заштита од поплава и подземних вода обезбеђује се:

- поштовањем основне намене канала и редовним одржавањем потока, канала и пропуста, који имају најважнију улогу у заштити од поплава од високих нивоа подземних вода, као и у евакуацији атмосферских вода из насеља;
- очувањем интегритета детаљне каналске мреже и водотока, као и припадајућих објеката;
- изградњом и редовним одржавањем атмосферске канализационе мреже у коридорима саобраћајница;
- забраном спречавања несметаног протицаја воде, успоравања и дизања нивоа воде, чиме би се могао пореметити постојећи режим вода на објектима и у земљишту;
- поштовањем важећих прописа приликом пројектовања и изградње хидротехничких објеката;
- израдом Оперативног плана одбране од поплава у складу са важећом законском регулативом.

Појава пожара је могућа на свим просторима, а могућност настанка је већа у насељеним местима и градовима који имају развијенију привреду, већу густину насељености, производне објекте и складишта робе и материјала са веома високим пожарним оптерећењем и сл. Заштита од пожара обезбеђује се:

- поштовањем задатих регулационих и грађевинских линија, као и прописаних обавеза при пројектовању и градњи објеката;
- градњом саобраћајница према датим правилима (потребне минималне ширине, минимални радијуси кривина и слично), за несметан пролаз ватрогасних возила и њихово маневрисање за време гашења пожара, као и за потребе евентуалне евакуације угрожених;
- одговарајућим капацитетом водоводне мреже, тј. обезбеђивањем проточног капацитета и притиска за ефикасно гашење пожара.

Заштита објеката од атмосферског пражњења обезбеђује се извођењем громобранске инсталације у складу са законском регулативом.

Противградних станица у обухвату Плана нема, али се заштита од града обезбеђује постојећим противградним станицама (4 противградне станице са територије општине Ада)⁴, са којих се током сезоне одбране од града испаљују противградне ракете, док се заштита од олујних ветрова обезбеђује подизањем заштитног зеленила.

Субјекти који обављају активности у оквиру којих су присутне, или могу бити присутне, опасне материје, а који управљају објектима специфичне делатности са аспекта ризика по живот и здравље људи, имају обавезу спречавања удеса и ограничавања утицаја у складу са Планом заштите од удеса. Севесо постројења имају обавезу израде планова заштите од удеса у складу са прописима из области заштите животне средине.

Заштита од техничко-ехнолошких несрећа обезбедиће се:

- предузимањем мера за спречавање истицања било које супстанце која је штетна или разарајућа по тло или његове особине;
- складиштење горива и манипулацију са нафтом и њеним дериватима одвијати у осигураним подручјима, у циљу спречавања истицање горива и мазива, а сличне услове применити на мазивна уља, хемикалије и течни отпад;

⁴ Према условима добијеним за потребе израде овог плана од Министарства унутрашњих послова РС, Сектора за ванредне ситуације, Управе за управљање ризиком (број: 217-198/14)

- паркирање грађевинских машина вршити само на уређеним местима, уз предузимање посебних мера заштите од загађивања тла уљем, нафтом и нафтиним дериватима;
- разношење чврстог отпада, који се јавља у процесу градње и боравка радника у зони градилишта, спречити његовим систематским прикупљањем и депоновањем на за то уређеним депонијама;
- уколико дође до хаварије возила које носи опасне материје у прашкастом или грануларном стању, зауставити саобраћај и обавестити специјализовану службу која обавља операцију уклањања опасног терета и асанацију коловоза;
- уколико дође до несреће возила или инсталација са течним опасним материјама, зауставити саобраћај, алармирати надлежну службу и специјализоване екипе за санацију несреће.

6. ВЕРОВАТНОЋА, ИНТЕНЗИТЕТ, СЛОЖЕНОСТ, РЕВЕРЗИБИЛНОСТ, ВРЕМЕНСКА И ПРОСТОРНА ДИМЕНЗИЈА, КУМУЛАТИВНА И СИНЕРГЕТСКА ПРИРОДА УТИЦАЈА ПЛАНА

Карактер, интензитет, сложеност, реверзибилност, вероватноћа, трајање, учесталост, понављање на локалном, регионалном и ширем нивоу, кумулативна и синергијска природа утицаја, могу се разматрати као могући утицаји у границама валоризованог простора у обухвату Плана.

Предвиђене мере и активности, које ће обезбедити одрживи развој овог подручја ће имати кумулативно дејство у погледу заштите природних ресурса (воде, ваздуха и земљишта).

Све промене у обухвату Плана, потенцијално, директно и индиректно утичу на грађевинско подручје, али и шире окружење, на општинском и регионалном нивоу.

На основу анализе могућих утицаја и вредновања могућих промена и ефеката у простору и животној средини, може се закључити да се имплементацијом планских решења изазива трајна промена у простору са дугорочно позитивним ефектима на побољшање стања у простору, стандарда и квалитета животне средине, живота локалног становништва и осталих корисника простора и услуга. Планиране промене статуса земљишта као тешко обновљивог природног ресурса, као последица имплементације Плана, представља трајно негативне последице и ефекте у смислу пренамене продуктивног земљишта и губитка његове примарне функције.

Вредновањем односа позитивних и негативних утицаја и ефеката, може се закључити да имплементација Плана обезбеђује трајне позитивне ефекте у смислу контролисаног управљања простором и животном средином.

Планирани мониторинг животне средине омогућиће и контролу утицаја планских решења на животну средину.

Стратешка процена утицаја представља вредновање са аспекта:

- примењених мера превенције на планском нивоу за спречавање и минимизирање потенцијално штетних утицаја на стање и квалитет ваздуха, површинских и подземних вода, изворишта водоснабдевања, буке, природна и културна добра, зеленило и пејзажне вредности и укупан квалитет животне средине;
- рационалног, еколошког прихватљивог коришћења свих природних ресурса;
- обавезног имплементирања мера за отклањање могућих последица стратешког карактера у простору и на животну средину.

IV СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ У ПОСТУПКУ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Усвајањем Плана генералне регулације насеља Ада и Мол у планском подручју се стварају услови за даљу планску разраду, а спровођење Плана вршиће се на различите начине, и то:

- израдом плана детаљне регулације, за потребе разграничења површина јавне намене и осталих површина;
- израдом пројекта парцелације, односно пројекта препарцелације, за потребе формирања грађевинских парцела;
- израдом урбанистичког пројекта, за формирану грађевинску парцелу, за потребе урбанистичко-архитектонске разраде локације и
- директном применом Плана.

За планове за које се према критеријумима прописаним Законом о стратешкој процени, утврди да постоји могућност значајних утицаја на животну средину, орган надлежан за припрему плана **може** донети Одлуку о изради стратешке процене.

За све објекте који могу имати утицаја на животну средину, надлежни орган може прописати обавезу израде Студије процене утицаја на животну средину у складу са Законом о заштити животне средине, Законом о процени утицаја на животну средину, Правилником о садржини студије о процени утицаја на животну средину, Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину, као и Уредбом о одређивању активности чије обављање утиче на животну средину.

V ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И МОНИТОРИНГ У ПОСТУПКУ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ ПЛАНА

Успостављање система мониторинга је један од приоритетних задатака како би се све предложене мере заштите животне средине у Плану могле успешно имплементирати у пракси. Програм праћења стања животне средине у току спровођења Плана садржи, према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр.135/04 и 88/10), следеће ставке:

- 1) Опис циљева Плана;
- 2) Индикаторе за праћење стања животне средине;
- 3) Права и обавезе надлежних органа; и
- 4) Поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја.

1. ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА

Опис циљева Плана је наведен у поглављу I-2. овог Извештаја. Основни циљ Програма праћења стања животне средине је да се обезбеди, поред осталог, **правовремено реаговање и упозорење на могуће негативне процесе и акцидентне ситуације**, као и потпунији увид у стање елемената животне средине и утврђивање потреба за предузимање мера заштите у зависности од степена угрожености и врсте загађења. Потребно је обезбедити континуирано праћење стања квалитета животне средине и активности на простору у обухвату Плана чиме се стварају услови за рационално управљање овим простором.

Према Закону о заштити животне средине, Република, аутономна покрајина односно јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене Законом, обезбеђује континуалну контролу и праћење стања животне средине у складу са овим и посебним законима, а циљеви Програма праћења стања животне средине били би:

- обезбеђење мониторинга;
- дефинисање садржине и начина вршења мониторинга;
- одређивање овлашћених организација за обављање мониторинга;
- дефинисање мониторинга загађивача;
- успостављање информационог система и дефинисање начина достављања података у циљу вођења интегралног регистра извора загађивања;
- увођење обавезе извештавања о стању животне средине према прописаном садржају извештаја о стању животне средине.

2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Мониторинг стања животне средине врши се систематским мерењем, испитивањем и оцењивањем индикатора стања и загађења животне средине које обухвата праћење природних фактора, односно промена стања и карактеристика животне средине.

На подручју обухвата Плана није успостављен континуални мониторинг квалитета ваздуха, воде, земљишта, буке и нејонизујућег зрачења.

Имајући у виду дефинисане посебне циљеве, врши се избор одговарајућих индикатора у изради стратешке процене, на основу којих се врши оцењивање планских решења са становишта могућих негативних утицаја на животну средину, утврђивање неповољних утицаја и даје се предлог мера за спречавање или смањење идентификованих утицаја.

Предлог индикатора за праћење стања животне средине предложен је на основу дефинисаних циљева стратешке процене у претходним поглављима.

Имајући у виду обухват Плана, постојеће и будуће садржаје, као и могућа загађења, мониторинг се односи на:

- успостављање мреже мерних места за одређивање квалитета ваздуха тј. праћење степена загађености ваздуха на посматраном подручју;
- контролу и праћење квалитета вода;
- праћење квалитета земљишта контролом концентрација загађујућих супстанци;
- успостављање мерних места у циљу праћења нивоа буке, као и акустичко зонирање подручја;
- сталну урбанистичко-грађевинску контролу лоцирања и изградње објеката.

2.1. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА

Законом о заштити ваздуха дат је законски оквир за проучавање и праћење квалитета ваздуха које за циљ има контролу и утврђивање степена загађености ваздуха, као и утврђивање тренда загађења, како би се правовремено деловало ка смањењу штетних супстанци до нивоа који неће битно утицати на квалитет животне средине.

Контрола квалитета ваздуха се остварује праћењем нивоа загађујућих материја у ваздуху у складу са Уредбом о изменама и допунама Уредбе о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха и Уредбом о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух.

Надлежни органи Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, у оквиру својих надлежности, обезбеђују:

- мерне станице и/или мерна места за фиксна мерења у државној и локалним мрежама;

- континуално и/или повремено мерење/узимање узорак загађујућих материја на фиксним локацијама;
- повремено мерење/узимање узорак загађујућих материја на мерним местима која нису обухваћена мрежом мониторинга квалитета ваздуха;
- пренос, обраду, проверу валидности и анализу резултата добијених мерењем и/или узимањем узорак и анализом;
- проверу квалитета мерних поступака;
- одржавање мерних места, мерних инструмената са пратећом опремом, и опреме за пријем и пренос података.

При успостављању и функционисању мреже мерних станица и/или мреже мерних места, обавезе се односе на:

- одређивање фиксних макролокација;
- одређивање фиксних микролокација;
- припрему и обезбеђивање фиксне локације;
- обезбеђивање одговарајућих техничких услова за мерење и/или узимање узорак загађујућих материја на фиксним локацијама;
- опремање мерних места за фиксно мерење;
- одржавање мерних места, мерних инструмената и опреме за праћење и пренос података.

Захтеви квалитета ваздуха су:

- граничне вредности нивоа загађујућих материја у ваздуху;
- горње и доње границе оцењивања нивоа загађујућих материја у ваздуху;
- границе толеранције и толерантне вредности;
- концентрације опасне по здравље људи и концентрације о којима се извештава јавност;
- критични нивои загађујућих материја у ваздуху;
- циљне вредности и (национални) дугорочни циљеви загађујућих материја у ваздуху;
- рокови за постизање граничних и/или циљних вредности, у случајевима када су оне прекорачене у складу са Законом о заштити ваздуха.

Према Уредби о изменама и допунама Уредбе о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС”, бр. 75/10) критеријуми за оцењивање концентрација загађујућих материја дате су у следећој табели:

Загађујућа материја $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Период усредњавања	ГВ (гранична вредност)	Не сме да буде превазиђена више од X пута у календарској години	ТВ, Толерантна вредност (ГВ+граница толеранције)	ДГ, Доња граница оцењивања	ГГО, горња граница оцењивања
Сумпор диоксид (CO_2)	1 h	350	24 x	500	-	-
	24 h	125	3 x	125	50	75
	календарска година	50	-	50	-	-
Азот диоксид (NO_2)	1 h	150	18 x	225	75	105
	24 h	85	-	125	-	-
	календарска година	40	-	60	26	32
Суспендоване честице PM_{10}	24 h	50	35 x	75	25	35
	календарска година	40	-	48	20	28
Суспендоване честице PM_{25}	календарска година	25	-	30	12,5	17,5
Озон (O_3)	8 h max	120	25 x у години у току 3 године		-	-
Угљен моноксид (CO)	8 h max	10000	-	16000	5000	7000
	24 h	5000	-	10000	-	-
	календарска година	3000	-	-	-	-
Бензен	календарска година	5	-	8	2	3,5

Према нивоу загађености, полазећи од прописаних граничних и толерантних вредности, а на основу резултата мерења утврђују се следеће категорије ваздуха:

1. прва категорија - чист или незнатно загађен ваздух где нису прекорачене граничне вредности нивоа ни за једну загађујућу материју;
2. друга категорија - умерено загађен ваздух где су прекорачене граничне вредности нивоа за једну или више загађујућих материја, али нису прекорачене толерантне вредности ниједне загађујуће материја;
3. трећа категорија - прекомерно загађен ваздух где су прекорачене толерантне вредности за једну или више загађујућих материја.

Ако за неку загађујућу материју нису прописане границе толеранције, њена гранична вредност ће се узети као толерантна вредност.

Емисија загађујућих материја у ваздух пореклом од друмског саобраћаја

Пројектом „Одређивање количина емитованих гасовитих загађујућих материја пореклом од друмског саобраћаја применом COPERT IV модела Европске Агенције за животну средину, одређене су количне емитованих загађујућих материја у Србији у периоду од 1990-2009. године, и обухваћене следеће загађујуће супстанце: CO, NO_x, VOC, PM, NH₃, SO₂, тешки метали. Према резултатима прорачуна, количине емитованог сумпор диоксида и тешких метала имају тренд праста.

У погледу загађења ваздуха на територији насеља, предлог је да се спроводи систематско мерење загађујућих супстанци у ваздух пореклом од саобраћаја уз главну насељску саобраћајницу односно државни пут IIб бр. 102 (Р-122), као и у оквиру радних садржаја.

Број и распоред мерних места у мрежи мерних места зависи од просторне густине и временске дистрибуције загађујућих материја у складу са Уредбом.

За све планиране објекте, у складу са Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 114/08), неопходно је у складу са Законом о процени утицаја ("Сл. гласник РС", бр. 135/04 и 36/09), изградити Студије процене утицаја, којима ће бити прецизиран мониторинг стања животне средине за одређене објекте.

За постојеће објекте који немају урађену Студију процене утицаја на животну средину по Закону, неопходно је, по мишљењу надлежне службе за област заштите животне средине, а у складу са технологијом рада, усвојити додатни мониторинг односно додатна контролна места посебно за праћење загађења ваздуха и вода, у складу са важећом законском регулативом.

2.2. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ВОДЕ

У циљу предузимања мера за ограничавање даљег загађивања и евентуално побољшање вода, од значаја је стално и систематско **контролисање параметара квалитета површинских и подземних вода.**

Испуштање технолошких отпадних вода у систем јавне канализације врши се у складу са актом о испуштању отпадних вода у јавну канализацију који доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе.

У циљу утврђивања мера, које треба предузимати ради заштите вода од загађивања и контроле резултата реализованих мера заштите, потребно је, поред систематског праћења квалитета површинских и подземних вода који врши Републички хидрометеоролошки завод, додатно вршити и контролу квалитета површинских и подземних вода и квалитет отпадних вода у циљу сагледавања:

- утицаја присутних загађујућих материја,
- врста загађујућих материја и степена њиховог дејства на водопријемник,
- могућности елиминације штетног и опасног дејства присутних материја на водопријемнику.

Посебна испитивања се обављају у циљу одређивања обима и могућности последица хаваријског загађивања, провере и дефинисања техничких решења и за друге намене, према посебно утврђеним програмима.

У циљу праћења стања загађености вода, врши се систематско испитивање квалитета површинских и подземних вода на прописан начин на основу Уредбе о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање, Уредбе о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање, Правилника о опасним материјама у водама и Правилника о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода.

Стандарди квалитета животне средине за површинске воде постижу се:

- смањивањем годишњих нивоа емисије приоритетних супстанци и престанком емитовања приоритетних супстанци у површинске воде;
- смањивањем концентрације приоритетних супстанци до њиховог потпуног елиминисања у површинским водама.

Концентрације приоритетних супстанци могу прекорачити прописане стандарде квалитета животне средине за површинске воде унутар зоне мешања ако прекорачене концентрације не утичу на усклађеност остатка водног тела површинске воде с тим стандардима.

Зоне мешања одређују се на начин којим се обезбеђује да је њихово простирање:

- ограничено на место испуштања и то низводно од тачке испуштања;
- пропорционално концентрацији присутних приоритетних супстанци на месту испуштања и условима емисије приоритетних супстанци садржаних у дозволама, које се издају у складу са законом којим се уређује интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине и законом којим се уређују воде.

Обавеза лица (правног или физичког) које испушта приоритетне супстанце у површинске воде је да усклади своје емисије са стандардима квалитета животне средине за површинске воде које нису под утицајем прекограничног загађења, прописаним Уредбом о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање у року од 15 година од дана ступања на снагу ове уредбе.

Предузећа која врше испитивање квалитета подземних вода, као и испитивање квалитета отпадних вода, дужна су да резултате испитивања доставе Републичком хидрометеоролошком заводу и јавном водопривредном предузећу месечно, а у случају хаваријског загађења воде, у току истог дана.

Уредбом о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање прописане су граничне вредности емисије загађујућих материја за комуналне отпадне воде које се испуштају у реципијент (Табела 2), граничне вредности емисије загађујућих супстанци за комуналне отпадне воде, у зависности од капацитета постројења за пречишћавање отпадних вода, односно у односу на еквивалент становника (ЕС) (Табела 3), као и најмањи број узорака које је потребно узети током године за анализу пречишћених комуналних отпадних вода, у зависности од капацитета постројења за пречишћавање отпадних вода (Табела 4)⁵.

5 Наведене табеле су интерпретиране из **Уредбе о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање**. Нумерација наведених табела у Извештају о стратешкој процени не одговара нумерацији истих у самој Уредби.

Граничне вредности емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање приказане су у Извештају ради свеобухватног конципирања теме Програм праћења стања животне средине, али је приликом спровођења мониторинга параметара квалитета животне средине обавезно консултовати наведене прописе и стриктно применити обавезе прописане овом Уредбом и осталим законским актима.

Табела 3. Граничне вредности емисије за комуналне отпадне воде које се испуштају у Реципијент

Параметар	Гранична вредност емисије	Најмањи проценат смањења
а. Граничне вредности емисије на уређају секундарног степена пречишћавања		
Биохемијска потрошња кисеоника (БПК ₅ на 20°С)	25 mg O ₂ /l 40 mg O ₂ / l	70-90
Хемијска потрошња кисеоника (ХПК) ^(VI)	125 mg O ₂ /л	75
Укупне суспендоване материје (IV, VIII)	35 mg /l (више од 10 000 EC) 60 mg /l (2000 до 10 000 EC)	90 70
б. Граничне вредности емисије на уређају терцијерног степена пречишћавања		
Укупан фосфор	2 mg /l P (1000 до 100 000 EC) 1 mg /l P (више од 100 000 EC)	80
Укупан азот	15 mg /l N (10 000 до 100 000 EC) 10 mg /l N (више од 100 000 EC)	70-80

Табела 4. Граничне вредности емисије за комуналне отпадне воде према капацитету постројења за пречишћавање отпадних вода

Капацитет постројења (EC)	ХПК		БПК ₅		Укупне сусп. материје		Укупан P		Укупан N mg/l	
	mg /l	%	mg /l	%	mg /l	%	mg /l	%	1.V-15.XI	16. XI-30.IV.
< 600	-	70	80	75	100	-	-	-	-	-
601-2000	-	75	50	80	75	-	-	-	-	-
2001-10000	125	75	25	70-90	60	70	-	-	-	-
10001-100000	125	75	25	70-90	35	90	2	80	15	25
> 100000	125	75	25	70-90	35	90	1	80	10	20

Табела 5. Најмањи број узорка за анализу пречишћених комуналних отпадних вода у зависности од капацитета постројења за пречишћавање⁶

Величина постројења	Годишњи број узорка
2000 - 9999 EC	12 Ако се прве године испитивања докаже да квалитет пречишћене воде не прелази граничне вредности емисије за загађујуће материје наведене у овој Уредби, наредне године врши се анализа само 4 узорка. Ако у току једне од наредних година један од 4 узорка не испуњава граничне вредности емисије за загађујуће материје наведене у овој Уредби, враћа се на 12 годишњих узорка.
1000 - 49999 EC	12
>50000 EC	24

Такође, прописане су граничне вредности емисије за остатке који настају у процесу пречишћавања комуналних отпадних вода.

⁶ Анализирају се 24-часовни средњи композитни узорци који су пропорционални према протоку или времену

Табела 6. Граничне вредности емисије за остатке од пречишћавања комуналних отпадних вода

Параметар	Јединица мере	Гранична вредност емисије	
		За употребу у пољопривреди	За остале потребе
Неорганске материје			
Олово	mg/kg	120	1200
Кадмијум	mg/kg	2,5	40
Хром	mg/kg	100	1000
Никл	mg/kg	60	400
Жива	mg/kg	1,6	25
Бакар	mg/kg	700	1750
Цинк	mg/kg	1500	4000
Арсен	mg/kg	15	75
Органске материје			
АОХ	mg/kg	400	500
РСВ	mg/kg	0,1 (по конгенеру)	0,2 (по конгенеру)
ПЦЦД/Ф	ng/kg CO	30	30
Патогени			
Салмонелла	MPN/10 g CO	0-10	
Ентеровирус	MPCN/10 g CO	3	

Остаци од пречишћавања комуналних отпадних вода могу се користити у пољопривредне и друге сврхе (нпр. за прекривање депонија, за поправљање пејзажа) уколико испуњавају прописане граничне вредности емисије. Пре употребе, настали остаци од пречишћавања комуналних отпадних вода се морају третирати тако да се смањи број патогена и прилагоде особинама за одговарајућу намену.

При коришћењу остатака од пречишћавања у пољопривреди мора се водити рачуна о циклусу производње пољопривредних култура, уз услове да је рН земљишта од 6 до 7. Ако се остаци од пречишћавања користе при нижим рН од 6 мора се узети у обзир повећање мобилности метала и њиховог усвајања од стране биљака и тада се морају узети ниже граничне вредности. Остаци од пречишћавања се користе на такав начин да се узме у обзир потреба биљака за нутријентима, квалитет земљишта и да не дође до загађивања површинских и подземних вода.

Остаци од пречишћавања се могу користити за покривање депонија, у парковима за зелене површине, за поправљање квалитета земљишта на коме се неће најмање годину дана гајити пољопривредне културе и напасати стока, за насипање депресија (поправљање пејзажа), при чему рН земљишта треба да се креће од 6 до 7.

Код специфичне употребе земљишта, постављају се ограничења због ризика по здравље људи од преосталих патогена. У том случају остаци од пречишћавања се третирају пре употребе да би се смањио број патогена на прихватљиву меру. Третман остатака који потичу од пречишћавања технолошких отпадних вода се спроводи у складу са законом којим се уређује управљање отпадом.

Физичко-хемијска и бактериолошка анализа воде за пиће треба да се врши у складу са Законом о водама и Правилником о хигијенској исправности воде за пиће.

2.3. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ЗЕМЉИШТА

Контола квалитета земљишта спроводи се у складу са Законом о заштити животне средине, Уредбом о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма и Правилником о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама њиховог испитивања.

Програм систематског праћења квалитета земљишта у смислу **локалне мреже локалитета за праћење квалитета земљишта** успоставља се на нивоу јединице локалне самоуправе. Листа параметара обухвата податке и информације који се прикупљају на местима узорковања земљишта, а приликом избора параметара узимају се у обзир они параметри који могу достићи вредности које могу изазвати значајан ризик по здравље људи и животну средину.

Временска динамика узорковања земљишта, анализа узорака, обрада и приказ података зависи од постојаности анализираних параметара, њихових облика и концентрација у животној средини.

Подаци добијени реализацијом програма системског праћења квалитета земљишта, у складу са Уредбом о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма ("Службени гласник РС", бр. 88/10), достављају се Агенцији за заштиту животне средине до 31. марта текуће године за претходну годину.

Индикатори за оцену ризика од деградације земљишта су:

- степен угрожености земљишта од ерозије;
- степен угрожености земљишта од губитка органске материје;
- степен угрожености земљишта са ризиком од збијања земљишта;
- степен угрожености земљишта од заслањивања и/или алкализације;
- степен угрожености земљишта од клизишта;
- степен угрожености земљишта од ацидификације;
- степен угрожености земљишта од хемијског загађења.

Индикатори се оцењују на основу општих елемената за оцену ризика од деградације земљишта који су дефинисани Уредбом. Степен угрожености земљишта од хемијског загађења одређује се на основу вредности загађујућих материја датих у посебном пропису којим се регулишу граничне вредности опасних и штетних материја у подземним водама, као и у посебним прилозима Уредбе, који се односе на ремедијационе вредности концентрација опасних и штетних материја и вредности које могу указати на значајну контаминацију подземних вода и земљишта.

Ради израде ремедијационих програма на основу утврђеног присуства загађујућих материја у земљишту одређују се контаминирани локације, које обухватају површине на којима су испољени процеси деградације и деструкције, и то:

- одлагалишта отпада;
- локације привредних субјеката – оператера, односно локације чије загађење проузрокују активне или неактивне инсталације или оператери у чијем су окружењу депоноване опасне материје;
- локације удеса, односно локације загађене услед ванредних догађаја, укључујући и кварове;
- индустријски девастиране локације (*brownfield* локације) на којима су се обављале делатности које су могле да контаминирају земљиште.

Праћење параметара квалитета земљишта је неопходно вршити у континуитету дуги низ година, на одређеним местима за које је утврђена евидентна угроженост параметара стања животне средине (у коридорима државног пута II реда, као и на појединим локалитетима евидентно угроженим применом неадекватних агротехничких мера итд).

Локације на којима је депонован **незагађен материјал од ископавања** (земља) не припадају контаминираним локацијама.

Инвентар контаминираних локација представља саставни део информационог система заштите животне средине који води Агенција за заштиту животне средине.

У случају прекорачења граничних и ремедијационих вредности концентрација опасних и штетних материја и вредности које могу указати на значајну контаминацију земљишта, као и у случају прекорачења граничног нивоа концентарција загађујућих материја у подземним водама, врше се додатна истраживања на контаминираним локацијама ради утврђивања степена загађености и израде ремедијационих програма.

Ремедијациони програми и пројекти ремедијације реализују се уколико просечна концентрација било које опасне или штетне материје прелази ремедијациону вредност дефинисану Уредбом у више од 100 m³ запремине водоносног слоја или у више од 25 m³ запремине земљишта на контаминираним локацијама.

2.4. МОНИТОРИНГ БУКЕ

Заштита од буке, која као феномен звучне осцилације, поред физичких карактеристика има и психофизиолошка штетна дејства и утицаје, а настаје природном или људском активношћу (бука коју стварају превозна средства, индустријске и друге радне активности) изнад утврђене граничне вредности, обухвата мере које се предузимају у циљу:

- спречавања или смањивања штетних утицаја буке на здравље људи у радној и животној средини;
- утврђивање нивоа изложености буци;
- прикупљање података о нивоу буке у животној средини и обезбеђивања њихове доступности јавности;
- постизање и очување задовољавајућег нивоа буке у животној и радној средини.

Ниво буке у животној средини контролише се системским мерењем буке које обезбеђује јединица локалне самоуправе. Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 75/2010) прописани су индикатори буке у животној средини, граничне вредности, методе за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке на здравље људи. У наредним табелама приказане су граничне вредности буке, које се односе на основне индикаторе буке и на меродавни ниво буке на отвореном простору и у затвореним просторијама, прописане Уредбом.

Табела 7. Граничне вредности индикатора буке (односе се на основне индикаторе буке и на меродавни ниво буке) на отвореном простору

ЗОНА	НАМЕНА ПРОСТОРА	НИВО БУКЕ У dB (A)	
		ЗА ДАН И ВЕЧЕ	ЗА НОЋ
1.	Подручја за одмор и рекреацију, болничке зоне и опоравилишта, културно-историјски локалитети, велики паркови	50	40
2.	Туристичка подручја, кампови и школске зоне	50	45
3.	Чисто стамбена подручја	55	45
4.	Пословно-стамбена подручја, трговачко-стамбена подручја и дечја игралишта	60	50
5.	Градски центар, занатска, трговачка, административно-управна зона са становима, зона дуж аутопутева, магистралних и градских саобраћајница	65	55
6.	Индустријска, складишна и сервисна подручја и транспортни терминали без стамбених зграда	На граници ове зоне бука не сме прелазити граничну вредност у зони са којом се граничи	

Табела 8. Граничне вредности индикатора буке (односе се на меродавни ниво буке) у затвореним просторијама

	НАМЕНА ПРОСТОРИЈА	НИВО БУКЕ у dB (A)	
		ЗА ДАН И ВЕЧЕ	ЗА НОЋ
1.	Боравишне просторије (спаваћа и дневна соба) у стамбеној згради при затвореним прозорима.	35	30
2.	У јавним и другим објектима, при затвореним прозорима:		
2.1	Здравствене установе и приватна пракса, и у њима:		
	а) болесничке собе	35	30
	б) ординације	40	40
	в) операциони блок без медицинских уређаја и опреме	35	35
2.2	Просторије у објектима за одмор деце и ученика, и спаваће собе домова за боравак старих лица и пензионера	35	30
2.3	Просторије за васпитно-образовни рад (учионице, слушаонице, кабинети и сл.), биоскопске дворане и читаонице у библиотекама	40	40
2.4	позоришне и концертне дворане	30	30
2.5	хотелске собе	35	30

Законом о заштити од буке у животној средини дефинисано је да Аутономна покрајина утврђује мере и услове заштите од буке, односно звучне заштите у плановима, програмима и пројектима, укључујући и оне на које даје сагласност у поступку стратешке процене утицаја, процене утицаја пројеката на животну средину, односно у поступку издавања интегрисане дозволе за рад постројења и активности.

Аутономна покрајина у складу са Законом обезбеђује финансирање мониторинга буке у животној средини на својој територији и врши надзор и контролу примене мера заштите од буке у животној средини.

Мере и услове заштите од буке јединица локалне самоуправе утврђује у складу са овим Законом. Обавезе јединице локалне самоуправе (општине Ада) односе се на акустичко зонирање на својој територији, одређивање мера забране и ограничења у складу са Законом, доношење локалног акционог плана заштите од буке у животној средини, обезбеђење и финансирање мониторинга буке у животној средини на својој територији и вршење надзора и контроле примене мера заштите од буке у животној средини.

Утврђивање акустичних зона и вршење методологије мерења буке на територији јединице локалне самоуправе врши се у складу са Правилником о методологији за одређивање акустичких зона, Правилником о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке и Правилником о методологији за израду акционих планова.

Предлог је да се за праћење нивоа буке одреде мерна места на најфреквентнијим локацијама у близини одређених производних објеката, као и уз саобраћајнице, у зони државног пута, у централној зони насеља.

Такође, у обзир треба узети извештаје појединачних мерења нивоа буке, у складу са прописаним мерењима, која су предвиђена студијом о процени утицаја на животну средину за поједине објекте или по решењу инспектора за заштиту животне средине.

2.5. ЗАКОНСКИ ОКВИР

Програм праћења стања животне средине обуваћен је следећим правним актима:

- Законом о заштити животне средине ("Сужбени гласник РС", бр. 135/04, 36/09-др. закон, 72/09-др. Закон, 43/11-УС);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 109/09 и 8/10);

- Законом о процени утицаја ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09);
- Законом о заштити ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 36/09);
- Законом о заштити од буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10);
- Законом о водама ("Службени гласник РС", бр. 30/10);
- Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 11/10 и 75/10);
- Уредбом о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух ("Службени гласник РС", бр. 71/10 и 6/11);
- Уредбом о класификацији вода ("Службени гласник РС", бр. 5/68);
- Уредбом о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање ("Службени гласник РС", бр. 67/2011 и 48/2012);
- Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање ("Службеном гласнику РС", бр. 50/2012)
- Уредбом о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање ("Службени гласник РС", бр. 24/14);
- Уредбом о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма ("Службени гласник РС", бр. 88/2010)
- Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 75/10);
- Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 114/08);
- Правилником о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података ("Службени гласник РС", бр. 30/97);
- Правилником о опасним материјама у водама ("Службени гласник РС", бр. 31/82);
- Правилником о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода ("Службени гласник РС", бр. 47/83 и 13/84-исправка);
- Правилником о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама за њихово испитивање ("Службени гласник РС", бр. 23/94);
- Правилником о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке ("Службени гласник РС", бр. 72/10);
- Правилником о методологији за одређивање акустичких зона ("Службени гласник РС", бр. 72/10);
- Правилником о садржини и методама израде стратешких карата буке и начину њиховог приказивања јавности ("Службени гласник РС", бр. 80/10);
- Правилником о методологији за израду акционих планова ("Службени гласник РС", бр. 72/10);
- Правилником о садржају планова квалитета ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 21/10).

3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА

Када су питању права и обавезе надлежних органа у вези праћења стања животне средине, иста произилазе из Закона о заштити животне средине.

Обезбеђење мониторинга

Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене Законом обезбеђују континуалну контролу и праћење стања животне средине (у даљем тексту: мониторинг), у складу са овим и посебним законима. Мониторинг је саставни део јединственог информационог система животне средине. Влада доноси програме мониторинга на основу посебних закона.

Аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе доноси програм мониторинга на својој територији, који мора бити у складу са програмима вишег реда.

Садржина и начин вршења мониторинга

Мониторинг се врши систематским праћењем вредности индикатора, односно праћењем негативних утицаја на животну средину, стања животне средине, мера и активности које се предузимају у циљу смањења негативних утицаја и подизања нивоа квалитета животне средине.

Влада утврђује критеријуме за одређивање броја и распореда мерних места, мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава које се прате, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења, рокове и начин достављања података, на основу посебних закона.

Овлашћена организација

Мониторинг може да обавља и овлашћена организација ако испуњава услове у погледу кадрова, опреме, простора, акредитације за мерење датог параметра и СРПС стандарда у области узорковања, мерења, анализа и поузданости података, у складу са законом.

Мониторинг загађивача

Оператер постројења, односно комплекса који представља извор емисије и загађивања животне средине дужан је да, у складу са Законом, преко надлежног органа, овлашћене организације или самостално, уколико испуњава услове прописане законом, обавља мониторинг, односно да:

- 1) прати индикаторе емисија, односно индикаторе утицаја својих активности на животну средину, индикаторе ефикасности примењених мера превенције настанка или смањења нивоа загађења;
- 2) обезбеђује метеоролошка мерења за велике индустријске комплексе или објекте од посебног интереса за Републику Србију, аутономну покрајину или јединицу локалне самоуправе.

Загађивач је дужан да изради План обављања мониторинга, да води редовну евиденцију о мониторингу и да доставља извештаје, у складу са овим законом.

Влада утврђује врсте активности и друге појаве које су предмет мониторинга, методологију рада, индикаторе, начин евидентирања, рокове достављања и чувања података, на основу посебних закона.

Загађивач планира и обезбеђује финансијска средства за обављање мониторинга, као и за друга мерења и праћење утицаја своје активности на животну средину.

Достављање података

Државни органи, односно организације, органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, овлашћене организације и загађивачи дужни су да податке добијене мониторингом достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин.

4. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

У случају неочекиваних негативних утицаја у поступку имплементације Плана и у фази реализације планираних намена, потребно је, у складу са важећом законском регулативом, спровести надзор и контролу и применити мере отклањања и минимизирања потенцијално настале штете, извршити санацију простора и применити мере ревитализације (ремедијације) и заштите животне средине.

Неочекивани негативни утицаји реализованих намена и објеката (у редовном раду реализованих пројеката – објеката, постројења, радова) се морају спречити урбанистичким и техничким мерама заштите, мерама спречавања и отклањања насталих узрока, санације последица и успостављање мониторинга животне средине.

За предметни План, од фазе припреме, израде Концепта и Нацрта плана до коначног усвајања, укључен је процес процене утицаја стратешког карактера, у коначном циљу безбедне реализације планираних намена простора. У наведеном процесу утврђено је да постоји вероватноћа појаве неочекиваних негативних утицаја са негативним ефектима и последицама по животну средину, те је прописан и начин поступања у случају таквих појава.

За постројења и активности која могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину или материјална добра, врсте активности и постројења, надзор и друга питања од значаја за спречавање и контролу загађивања животне средине, уређују се услови и поступак издавања интегрисане дозволе, како је дефинисано Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине.

Сва постројења и активности која се не налазе на Прелиминарном списку постојећих постројења која подлежу издавању интегрисане дозволе на територији Републике, сачињеним од стране надлежног Министарства, а која у складу са Уредбом о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола подлежу обавези прибављања интегрисане дозволе, дужни су да се обрате надлежном органу.

Субјекти који обављају активности у оквиру којих су присутне, или могу бити присутне, опасне материје, а који управљају објектима специфичне делатности са аспекта ризика по живот и здравље људи, имају обавезу спречавања удеса и ограничавања утицаја у складу са Планом заштите од удеса. Савесно постројења имају обавезу израде планова заштите од удеса у складу са прописима из области заштите животне средине.

У случају појаве неочекиваних негативних утицаја, у смислу ванредних ситуација и могућих удеса на савесно постројењима, уколико се спозна директан или индиректан утицај на простор у обухвату Плана, неопходно је поступати у складу са важећом законском регулативом: Закон о заштити животне средине, Закон о ванредним ситуацијама, Закон о потврђивању Конвенције о прекограничним ефектима индустријских удеса ("Службени гласник РС-Међународни уговори", бр. 42/09), Закон о потврђивању Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту ("Службени гласник РС-Међународни уговори", бр. 102/07), Конвенција о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима ("Службени гласник СФРЈ-Међународни уговори", бр. 11/86) и др.

VI ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ

Основни методолошки приступ и садржај Извештаја о стратешкој процени одређен је Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину. Стратешка процена је израђена на основу планске документације, расположивих статистичких података, као и података добијених за потребе израде Плана и Стратешке процене, те валоризације терена.

У Елаборату су анализирана сва планска решења и мере заштите, извршена је синтезна процена њихових утицаја и интеракција са утицајима из окружења на природне ресурсе и живи свет, као и на животну средину, а на основу утврђених валидних параметара дат је предлог адекватних превентивних и санационих мера заштите животне средине у контексту реализације концепта одрживог развоја овог подручја.

Примењени метод рада заснива се на континуираном поступку усаглашавања процеса планирања са процесом идентификације проблема, предлога решења за спречавање и ублажавање, односно предлога мера заштите животне средине у свим фазама израде и спровођења планског документа. Методологија се базира на поштовању Закона о заштити животне средине, а пре свега Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, који утврђује услове, начин и поступак процењивања утицаја појединих садржаја Плана на животну средину.

Примењени метод поштује наведене опште методолошке принципе и спроводи се у неколико фаза:

1. Најпре се утврђују полазне основе стратешке процене, које обухватају: дефинисање предмета као и просторног обухвата Стратешке процене, циљева и метода рада, правног, планског и документационог основа;
2. Анализа постојећег стања и стања квалитета чиниоца животне средине, анализираних кроз природне услове (вредновање квалитета ваздуха, земљишта, вода, угроженост буком итд);
3. Затим се врши процена могућег утицаја на животну средину на основу квантификације појединих елемената животне средине, научних сазнања, података објављених у литератури, другим студијама, искустава других земаља и сл;
4. Након тога предлажу се мере за спречавање и ограничавање штетних утицаја у току спровођења и реализације Плана, мере за унапређење стања животне средине, мере за праћење стања животне средине које обухватају предлог индикатора за праћење стања животне средине и по потреби успостављање нових мерних тачака.

Не улазећи у детаљније елаборирање појединих фаза потребно је нагласити да свака фаза има своје специфичности и никако се не сме запоставити у поступку интегралног планирања заштите и очувања квалитетне животне средине.

Ограничења у спровођењу предложеног метода, посебно у фази приказа постојећег стања је недостатак квантификованих података за поједине параметре животне средине у обухвату Плана, односно насеља Ада и Мол.

2. ТЕШКОЋЕ ПРИ ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

У току израде Стратешке процене, поред недостатака одговарајућих смерница и упутстава, обрађивач се сусрео и са проблемом веома скромног информационог система о животној средини, као и са непостојањем Програма праћења стања параметара животне средине на основу система показатеља-индикатора за оцену и праћење стања животне средине на простору у обухвату Плана, односно насеља Ада и Мол. Информациона основа која је коришћена за Стратешку процену највећим делом је преузета из достављене документације за потребе израде Плана.

Основну тешкоћу у спровођењу стратешке процене и изради Извештаја остратешкој процени представљао је недостатак званичне, детаљно прописане јединствене методологије, на нивоу правилника. Такође, проблем је био и у раздвајању питања која су у домену (детаљне) процене утицаја на животну средину од стратешке процене утицаја. Европске препоруке су да стратешка процена, не треба да улази у претерану квантификацију, да је њена суштина у вредновању и поређењу алтернатива/опција са аспекта могућих значајних утицаја на животну средину, да је нагласак, када се ради о карактеру утицаја, на кумулативним и синергијским ефектима, да се спроводи једино за програме и планове јавног карактера итд.

VII ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Начини одлучивања по питањима заштите животне средине зависе од низа фактора, а првенствено од значаја позитивних и негативних утицаја планских решења на здравље људи, социјални и економски развој и животну средину. С тим у вези, неопходна ја партиципација свих заинтересованих друштвених група и то инвеститора (бизнис сектора), локалне и републичке управе, становника и невладиног сектора. Међутим, за ефикасније остваривање апсолутне партиципације на свим нивоима неопходно је остваривање сталне сарадње између свих актера у процесу.

Процес процене утицаја планских решења на животну средину вршен је паралелно са поступком израде Нацрта плана.

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише учешће заинтересованих органа и организација, који могу да дају своје мишљење у року од 30 дана.

Пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему Плана обезбеђује учешће јавности у разматрању Извештаја о стратешкој процени. Орган надлежан за припрему Плана обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину Извештаја и достављање мишљења, као и о времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења Плана.

Орган надлежан за припрему Плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности који садржи сва мишљења о Извештају о стратешкој процени, као и мишљења датих у току јавног увида и јавне расправе о Плану. Извештај о стратешкој процени доставља се заједно са извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи општинском органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. На основу ове оцене орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на Извештај о стратешкој процени у року од 30 дана од дана пријема захтева за оцењивање.

После прикупљања и обраде свих мишљења, на основу којих се формира финална верзија Плана, орган надлежан за припрему Плана доставља Извештај о стратешкој процени заједно са Планом надлежном органу на одлучивање.

Приказ разлога за избор одговарајућих планских решења током разматрања варијантних решења и начина на који су планска решења усклађена са заштитом животне средине

Планом нису разрађивана и предложена варијантна решења. Планом је дато решење адекватно планираној намени простора у обиму које дозвољавају прописане мере заштите, те су дата решења усклађена са заштитом животне средине и утврђени су основни критеријуми просторног уређења, коришћења природних ресурса и мере заштите животне средине.

VIII ЗАКЉУЧЦИ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Проблематика заштите животне средине разматрана је у оквиру Плана генералне регулације за насеља Ада и Мол, али и у оквиру Извештаја о стратешкој процени утицаја овог Плана на животну средину. Примењена методологија је описана у претходном поглављу и сагласна је са претпоставкама које су дефинисане у оквиру Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину којим се дефинише садржина Извештаја о стратешкој процени утицаја.

Циљ израде Извештаја о стратешкој процени утицаја предметног Плана на животну средину је **сагледавање могућих значајних негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мера за њихово смањење**, односно довођење у прихватљиве оквири (границе) дефинисане законском регулативом. Да би се постављени циљ могао остварити, потребно је било сагледати постојеће стање животне средине и Планом предвиђене активности.

Извештај о стратешкој процени бави се стратешким циљевима заштите животне средине, ниво детаљности процене прилагођава нивоу плана, и такође, бави се не само животном средином него и социјалним и економским аспектом.

На основу анализе могућих утицаја и вредновања могућих промена и ефеката у простору и животној средини, може се закључити да се имплементацијом планских решења изазива трајна промена у простору са дугорочно позитивним ефектима на побољшање стања у простору, стандарда и квалитета животне средине, живота локалног становништва и осталих корисника простора и услуга. Планиране промене статуса земљишта као тешко обновљивог природног ресурса, које изазива имплементација Плана, представља трајно негативне последице и ефекте у смислу пренамене продуктивног земљишта и губитка његове примарне функције.

Вредновањем односа позитивних и негативних утицаја и ефеката, може се закључити да имплементација Плана обезбеђује трајне позитивне ефекте у смислу контролисаног управљања простором и животном средином.

Планирани мониторинг животне средине омогућиће и контролу утицаја планских решења на животну средину. Примена и спровођење планираних мера заштите при имплементацији Плана, изради, усвајању и имплементацији планова нижег реда, контрола и надзор над применом мера и мониторинг животне средине, представљају обавезне еколошке мере и смернице у циљу спречавања појава негативних утицаја и ефеката на животну средину у обухвату Плана.

Предметни Извештај о стратешкој процени утицаја не може дати експлицитне одговоре на прихватљивост појединих планских решења. Таква планска решења морају се разрађивати и детаљно оцењивати приликом израде пројектне документације и студија оправданости. Већи ниво детаљности, којим ће се анализирати појединачни објекти и њихови утицаји на животну средину, разматраће стратешке процене утицаја на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја појединачних објеката на животну средину.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Оцена Извештаја о стратешкој процени врши се на основу критеријума садржаних у Прилогу II Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Србије", број 135/04 и 88/10).

На основу оцене Извештаја, орган надлежан за послове заштите животне средине даје сагласност на Извештај о стратешкој процени, у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Извештај о стратешкој процени саставни је део документационе основе плана, сходно члану 24. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО